наша
свабода

№83(170) ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

8 ЖНІЎНЯ 2001 года СЕРАДА

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

тэл. 228-69-18, 210-02-53

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

«Беларускі варыянт — Ганчарык»

Адзіны кандыдат у прэзідэнты ад шырокай грамадскай кааліцыі старшыня ФПБ Уладзімір Ганчарык заявіў: «У Беларусі не будзе Каштуніцы – будзе Ганчарык».

«У нас дастаткова сілаў, магчымасцяў нармальна рашыць праблему шляхам выбараў. І я думаю, гэта мусіць добра разумець і Аляксандр Лукашэнка. Ніякай трагедыі для яго асабіста, калі ён чысты ў адным пытанні (маецца на ўвазе знікненне палітычных апанентаў рэжыму. – **Р.Б.**), няма, і крычаць, што я ўладу не здам ніколі – гэта проста амаральна. Ён па нараджэнні не быў прэзідэнтам ні зверху, ні з якіх бакоў», — заявіў Уладзімір Ганчарык на сустрэчы з журналістамі ў рамках прэс-клуба Беларускай асацыяцыі журналістаў 7 жніўня.

Гэтым днём У.Ганчарык вярнуўся з Масквы, дзе напярэдадні ён правёў шэраг сустрэчаў з расійскімі палітыкамі: «У адміністрацыі Пуціна я не меў ніякіх сустрэчаў, але перамаўляў з вельмі сур'ёзнымі людзьмі». У.Ганчарык, не называючы прозвішчы сваіх суразмоўцаў, ацэньвае вынікі кансультацыяў як «вельмі станоўчыя». Прэтэндэнт заявіў таксама пра «вельмі станоўчыя зрухі па сітуацыі на Беларусі» з боку Крамля.

Адказваючы на пытанне пра будучыню А.Лукашэнкі ў выпадку перамогі дэмакратычнага кандыдата, Уладзімір Ганчарык заявіў: «Усе пралікі ў эканоміцы не патрэбна караць – людзі зрабілі свой выбар, ён працаваў як умеў. А вось іншае, калі штосьці звязана са знікненнем людзей, то за ўсё трэба адказваць».

Заканчэнне на стар.3

Фота Ул.ШЛАПАКА

«Селектар» без сенсацыяў

Прайшоўшая ўчора селектарная нарада па «актуальных пытаннях уборачнай кампаніі» не здолела нарадзіць новых сенсацыяў. Усе яе ўдзельнікі – міністры, кіраўнікі аблвыканкамаў, старшыня Нацыянальнага банка – рапартавалі пра значныя поспехі ў справе ўборкі ўраджаю.

Рапарты відавочна спадабаліся кіраўніку дзяржавы. Бачна было, як ён разлагоднеў і нават пачаў жартаваць.

Па словах А.Лукашэнкі, сёлета ў Беларусі чакаецца вельмі добры ўраджай збожжа, і калі ўсё атрымаецца, то ўпершыню за гады кіраўніцтва ім краінай Беларусь здолее забяспечыць уласныя патрэбы ў збожжы. Але пры гэтым будзе набыта некалькі тысяч тон цвёрдых гатункаў пшаніцы, якую немагчыма вырошчваць у Беларусі з-за нацыянальных асаблівасцяў клімату.

А.Лукашэнка на вачах беларускіх тэлегледачоў паклаў гэты поспех сабе «ў кішэню». Сапраўды, калі Беларусь не будзе сёлета набываць збожжа за мяжой, гэта будзе вялікі эканамічны плюс. Але, як адзначыў сам кіраўнік краіны, такі поспех быў дасягнуты ўпершыню за ўсе часы ягонага кіраўніцтва Беларуссю. І трэба ж надарыцца такому супадзенню, што ўрачыста паведаміць пра цудоўны ўраджай у А.Лукашэнкі атрымаецца першымі днямі верасня – якраз напярэдадні выбараў.

Натуральна, што наша найлібералейшая Цэнтральная камісія па правядзенні выбараў нават не палічыць гэты факт за перадвыбарную агітацыю. Сапраўды, якая тут можа быць агітацыя? «Адмовіўшыся ад імпарту збожжа, мы эканомім прыкладна 200 млн. долараў у год.

Заканчэнне на стар.3

Прэзідэнцтва ім толькі сніцца

Спробы патэнцыйных кандыдатаў у прэзідэнты былога пасла Беларусі ў Латвіі, Эстоніі і Фінляндыі Міхаіла Марыніча і Леаніда Сініцына даказаць, што яны сабралі звыш 100 тысячаў подпісаў і захоўваюць правa на працяг прэзідэнцкай барацьбы, аказаліся бясплённымі. 3 жніўня М.Марыніч перадаў у Цэнтрвыбаркам заяву з просьбай прызнаць 4.500 подпісаў, «знойдзеных» у двух тэрытарыяльных камісіях Мінска. У выпадку прызнання гэтых чатырох з паловай тысячаў подпісаў, далучаных да 96 тысячаў, здадзеных своечасова, былы пасол атрымліваў бы рэальны шанц працягнуць барацьбу за прэзідэнцкае крэсла. Аднак 6 жніўня рабочая група Цэнтрвыбаркама, пракуратуры і патэнцыйнага кандыдата фактычна разбурыла ўсе надзеі Міхаіла Марыніча на далейшую барацьбу.

«У Фрунзенскім і Маскоўскім раёнах (менавіта там, паводле М.Марыніча, выяўленая недастача. – **Р.Б.**) усе подпісы прынятыя, і ніякіх дадатковых подпісаў, падпісных лістоў не выяўлена. Выяўлена памылка членаў тэрытарыяльных камісіяў – у адным і другім выпадках – пры выдачы распіскі пра колькасць прынятых падпісных лістоў і подпісаў. У Маскоўскім раёне двум сябрам ініцыятыўнае групы Міхаіла Марыніча дадзеная адна распіска на двух, якая адлюстроўвае сумарную колькасць здадзеных подпісаў: і ў журнале ёсць два радкі, якія пацвярджаюць, што здадзена 1.400 подпісаў, а другі – 50. А ў Фрунзенскім раёне нібыта на адну партыю падпісных лістоў двойчы давалася распіска. Аказаліся дзве распіскі прыкладна на 3 тысячы подпісаў кожная – гэта чыста механічная памылка. Але ў журнале рэгістрацыі ўваходных дакументаў і ў адным, і ў другім выпадках усё дакладна зафіксавана: ёсць подпісы грамадзянаў, якія здавалі падпісныя лісты, ёсць подпісы членаў камісіяў, ёсць колькасць падпісных лістоў і подпісаў, — заявіў 6 жніўня сакратар Цэнтральнай камісіі Мікалай Лазавік. – Гэтыя 4.500 подпісаў існуюць, і яны ўжо ўлічаныя. Пытанне стаяла пра паўторны іх улік. Мы ў суботу з Міхаілам Апанасавічам тут сустракаліся, пагутарылі, але, як кажуць, «на нет і суда нет» – няма гэтых подпісаў. Таму пры ўсім жаданні дапамагчы яму мы гэтых подпісаў нідзе не знойдзем», — заявіў М.Лазавік.

Заканчэнне на стар.3

Пікет каля тэлецэнтра

9 жніўня а 17-й гадзіне Аб'яднаная грамадзянская партыя арганізуе пікет ля будынка тэлецэнтра ў Мінску (вул. Макаёнка, 9), паведаміла БелаПАН прэс-служба АГП. Пікет будзе прадстаўлены ў выглядзе ланцуга людзей з партрэтамі ахвяр палітычных рэпрэсій.

Каменціруючы дадзеную ініцыятыву, старшыня партыі Анатоль Лябедзька зазначыў: «Для мяне прозвішчы Зімоўскі, Азаронак, Новікаў – сінонімы слова «хлусня». Сённяшняе БТ — гэта рассаднік паклёпу і калектыўны саўдзельнік злачынства — выкрадання вядомых у Беларусі людзей. Спрабуючы замоўчваць або сказаць тое, што здарылася з Віктарам Ганчаром, Юрыем Захаранкам, Генадзем Карпенкам і іншымі ахвярамі дыктатуры, дзяржаўныя СМІ становяцца ў адзін шэраг з арганізатарамі і выканаўцамі злачынстваў».

Прызнанне выбараў пад пытаннем

Беларускія ўлады ўсяляк зацягваюць і перашкаджаюць эфектыўнаму міжнароднаму назіранню за прэзідэнцкімі выбарамі. З такой заявай 6 жніўня выступіў кіраўнік Бюро па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека АБСЕ Жэрар Штудман – асноўнага еўрапейскага інстытута па назіранні за выбарамі.

«Такая сітуацыя непрымальная. Ніколі раней ні адна з краінаў-удзельніцаў АБСЕ не адмаўляла прадстаўнікам БДІПЧ у запрашэнні для правядзення назірання за выбарамі. Гэта відавочнае парушэнне міжнародных абавязацельстваў беларускім урадам», — заявіў дырэктар Бюро па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека Жэрар Штудман. Яшчэ на пачатку ліпеня БДІПЧ выказала гатоўнасць накіраваць місію са 150 доўгатэрміновых назіральнікаў, якія мусілі былі прыехаць адсочваць сітуацыю за шэсць тыдняў да выбараў, і 14 караткатэрміновых назіральнікаў. Аднак беларускія ўлады адмовіліся выдаць уязныя візы пяці назіральнікам, якія меліся прыехаць 1 жніўня на адкрыццё планаванага офіса БДІПЧ. У той час, як беларускія ўлады запрасілі назіральнікаў з асобных краінаў і міжнародных арганізацыяў, яны відавочна пагрэбавалі запрасіць БДІПЧ. «Рабіце ўласныя высновы, чаму яны вырашылі заблакаваць прыезд адзінай еўрапейскай многабаковай арганізацыі, якая ў стане правесці буйнамаштабнае доўгатэрміновае назіранне. Засталося мала часу. У выніку гэтых перашкодаў ужо надзвычай позна правесці такое паўнацэннае назіранне, якое мы праводзім у іншых краінах. Ставіцца пад сумнеў давер да ўсяго выбарчага працэсу», — заявіў дырэктар БДІПЧ Жэрар Штудман.

У звязку з заявай БДІПЧ АБСЕ прэс-сакратар міністэрства замежных сувязяў Беларусі Павел Латушка заявіў: «Наш каментар будзе адзіны і вельмі просты: Беларусь накіруе ў бліжэйшы час запрашэнне Бюро па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека АБСЕ запрашэнне прыняць удзел у маючых адбыцца прэзідэнцкіх выбарах». Тым жа часам Павел Латушка адмовіўся акрэсліць часавыя рамкі, у межах якіх запрашэнне будзе накіраванае БДІПЧ АБСЕ. «Праз месяц, зразумела, запрашэнні накіроўваць мы не можам – гэта, зразумела, страціць усялякі сэнс. Гаворка ідзе аб самым бліжэйшым часе – болей я не магу нічога сказаць», — сказаў прэс-сакратар беларускага МЗС.

Рыгор БУЯН

Мяняйма чужое на сваё

Ужо тры тыдні запар у выхадныя ў Мінску ў парку Янкі Купалы праходзяць акцыі, падчас якіх кожны ахвотны мае магчымасць памяняць кніжкі савецкага часу і зместу на літаратуру беларускую. Тое самае тычыцца аўдыёкасетаў. Як паведамляе Радыё «Рацыя», за чатыры касеты з запісамі расійскай папсы вам тут дадуць адну беларускую, а за 15 – бел-чырвона-белы сцяг.

Бібліятэка для Жодзінскага СІЗА

Беларуская асацыяцыя журналістаў збірае бібліятэку для передачы ў Жодзінскі СІЗА Калі вы хочаце далучыцца да акцыі БАЖ, тэлефануйце 226.70.98 або прывозьце вашы ахвяраванні на адрас пл. Свабоды, 17-304. Акцыя працягнецца да 31 жніўня.

Польскія гандлёвыя прадстаўніцтвы

Як паведаміў гандлёвы дарадца польскай амбасады ў Беларусі Станіслаў Пагарыла, у планах міністэрства эканомікі Польшчы адкрыццё гандлёвых прадстаўніцтваў у Гродне і Брэсце. Для палякаў гэта стала магчымым пасля ўвядзення ў нашай краіне адзінага курсу валют.

Курс па надзвычайных сітуацыях

Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Беларусі звярнулася да міністэрства адукацыі з прапановай пачаць у школах выкладанне курса «Папярэджанне і ліквідацыя надзвычайных сітуацыяў». Адпаведныя эксперыменты ўжо былі праведзеныя ў некаторых школах у Барысаве і Гомелі.

«7 дней» Чыкіна

Пакінуўшаму пасаду старшыні Нацыянальнай тэлерадыёкампаніі Віктару Чыкіну знойдзена новае месца працы. І зноў у СМІ. Гэтым разам яго прызначылі на рэдактара газеты «7 дней».

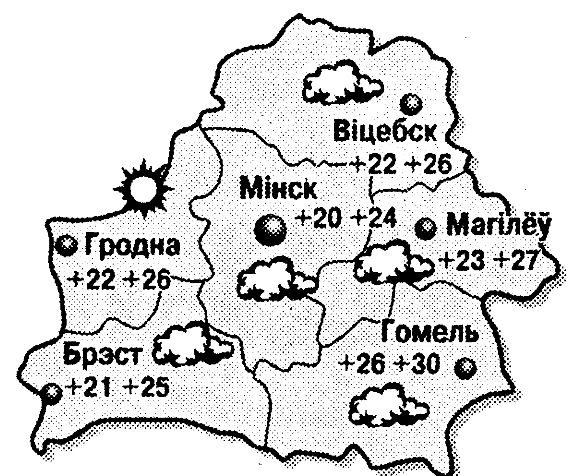
Чацвёртыя па гарадках

Зборная Беларусі па гарадках заняла чацвёртае месца на чэмпіянаце свету, які завяршыўся ў Санкт-Пецярбургу напачатку жніўня. У матчы за трэцяе месца беларусы прайгралі ўкраінцам.

Віцебскі «нуль»

Знак «нулявога кіламетра» (пункт адліку аўтадарог) з'явіўся ў Віцебску. Ён узведзены на плошчы Перамогі гэтага горада. Аддегласць да Мінска ад гэтага знака – 263 кіламетры.

НАДВОР'Е

Крыніца: www.gismeteo.ru

Курс наяўнага долара на «чорным рынку»

1450

ВОЙСКА

Вялікія манеўры

6 жніўня Аляксандр Лукашэнка правеў нараду, падчас якой абмяркоўваліся пытанні, датычныя правядзення 26 жніўня — 3 верасня комплексных аператыўна-тактычных вучэнняў Узброеных Сілаў рэспублікі «Нёман-2001». Плануецца, што ў вучэннях, якія пройдуць на некалькіх палігонах, возьмуць удзел больш за 10 тысяч ваеннаслужачых, у тым ліку ўнутраных войскаў МУС і падраздзяленняў міністэрства па надзвычайных сітуацыях. На манеўрах будуць задзейнічаныя больш за 60 танкаў, 60 адзінак ракетных і артылерыйскіх сістэмаў, каля 200 бронетранспарцёраў, 40 самалётаў і верталётаў, больш за тысячу адзінак аўтамабільнай ваеннай тэхнікі.

Па словах А.Лукашэнкі, падчас вучэнняў будуць адпрацаваныя пытанні прымянення наяўных сілаў і сродкаў для гарантавання ваеннай бяспекі Беларусі. Пры гэтым ён заначыў, што манеўры будуць насіць цалкам абарончы характар, паколькі, згодна з ваеннай дактрынай, рэспубліка не разглядае ніводную з дзяржаваў у якасці ваеннага праціўніка. Разам з тым, па словах прэзідэнта, «мы павінны прадэманстраваць сябрам, партнёрам, у прыватнасці Расійскай Федэрацыі, і непрыяцелям, што ў Беларусі Узброеныя Сілы знаходзяцца на належным баявым узроўні і здольныя адстаяць суверэнітэт і незалежнасць дзяржавы».

Вячаслаў БУДКЕВІЧ

Прывядзі бацькоў на выбары!

5 жніўня бабруйскія гарадскія арганізацыі Малады Фронт ды Маладыя Сацыял-Дэмакраты правялі чарговую мабілізацыйную акцыю. На гэты раз маладзёны раздавалі цукеркі Чупа-Чупс, да якіх былі прышпіленыя папяровыя стужкі з надпісам: «9 верасня – выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Прывядзі бацькоў на выбарчы ўчастак». Амаль па ўсім цэнтры горада (плошча Перамогі, плошча Леніна, дзіцячы парк, вуліца Савецкая ды Сацыялістычная і інш.) працавалі летнія Санта Клаўсы: усім дзецям, што праходзілі побач, яны раздавалі салодкія падарункі з нататкай для бацькоў. Акцыя прайшла паспяхова і мае вялізны рэзананс па горадзе.

Алена АНДРЭЕВА

АДУКАЦЫЯ

Сумяшчальны іспыт

Па выніках школьнай выпускной кампаніі гэтага года 34 тысячы старшакласнікаў пажадалі прайсці тэставую ацэнку сваіх ведаў, якая потым па іх жаданні залічвалася на школьных выпускных і ўступных іспытах у ВНУ. Па выніках выпускной кампаніі мінулага года такіх ахвотнікаў знайшлося 18 тысяч, а пазамінулага – 6 тысяч.

Гэта толькі першы крок па ўкараненні аднаго "ўступна-выпускнога" іспыту для школьнікаў, якія жадаюць працягнуць сваю вучобу ў ВНУ. Са словаў міністра адукацыі Васіля Стражава, звычайнай і паўсюднай з'явай ён можа стаць толькі праз 6-7 гадоў. Адзнакі такога іспыту рэгіянальныя і тэхнічныя ВНУ прызнаюць ужо зараз, а медычныя зробяць гэта з наступнага года.

Зараз тэставанне праводзіцца толькі па беларускай і рускай мовах, па фізіцы і матэматыцы і афіцыйна ўлічваецца толькі па жаданні выпускніка. З гэтага навучальнага года будуць распрацаваны тэсты па біялогіі і хіміі, а адзіны іспыт пачне праводзіцца па жаданні і сярод выпускнікоў сярэдне-спецыяльных і прафесійна-тэхнічных навучальных установаў.

Алена ЛАБАНАВА

Супраць рэканструкцыі МКАД у Курапатах

7 жніўня ўправа сойму Кансерватыўна-хрысціянскай партыі-БНФ распаўсюдзіла адкрыты ліст Савету міністраў Беларусі, у якім выказаны пратэст у сувязі з плануемай рэканструкцыяй і пашырэннем участка Мінскай кальцавой аўтамабільнай дарогі, што праходзіць праз урочышча Курапаты.

«Усяму свету вядома, што ў Курапатах камуністычнымі ўладамі ў 1930-х, 1940-х гадах расстраляныя і закапаныя сотні тысяч бязвінных людзей, — гаворыцца ў пасланні. — Савецка-камуністычны рэжым утойваў свае злачынствы, так было і з урочышчам Курапаты. Дарога праз Курапаты — гэта злачынства, здзейсненае савецкімі ўладамі. Сёння пашыраць аўтадарогу праз урочышча Курапаты, будаваць на касцях бязвінных ахвяраў — гэта значыць пашыраць злачынства». Аўтары ліста звяртаюць таксама ўвагу беларускага ўрада на тое, што «недапушчальна абгрунтоўваць мэтазгоднасць пракладкі кальцавой аўтадарогі праз Курапаты эканамічнымі інтарэсамі, а фактычна пераступаць праз жыцці, душы і памяць людзей».

Алег САКАЛОЎ

Паліўны крэдыт пад ураджай

Для забеспячэння ўборкі ўраджаю сельскагаспадарчым арганізацыям Беларусі будзе выдадзена 40 тысяч тонаў дызельнага паліва і 20 тысяч тонаў аўтамабільнага бензіну ў выглядзе таварнага крэдыту. Такое даручэнне Дзяржаўнаму камітэту па матэрыяльных рэзервах утрымліваецца ў пастанове, якая прынятая Саветам міністраў.

Водпуск нафтапрадуктаў будзе праведзены праз абласныя арганізацыі па матэрыяльна-тэхнічным забеспячэнні аграпрамысловага комплексу краіны. Калгасы і саўгасы павінны пакрыць кошт атрыманага дызпаліва і бензіну да 31 снежня 2001 года.

Гэты таварны крэдыт заклікалы выправіць складанае становішча з забеспячэннем агракомплексу паліўнымі рэсурсамі падчас уборкі ўраджаю. Па звестках на канец чэрвеня, рэшткі дызельнага паліва ў гаспадарках рэспублікі былі на 22, а бензіну — на 32% менш за мінулагодні ўзровень.

Сяргей СНЕГІН

ЛЮСТРАФАКТ

Фота IREX/ProMedia

Людскія праблемы ўладу не турбуюць

6 жніўня ў Мінску група грамадзянаў правяла стыхійны пікет каля Дома ўрада, дзе размешчаная Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу. Удзельнікі акцыі, сярод якіх большасць складалі маці загінуўшых у беларускай арміі салдатаў, пратэставалі супраць ігнаравання іх праблемаў дзяржаўнымі чыноўнікамі. Кіраўнік Палаты прадстаўнікоў Вадзім Папоў прыняць грамадзянаў адмовіўся.

Тыя, хто сабраўся каля Дома ўрада, лічаць, што сталі закладнікамі закона аб звароце грамадзянаў. У 1996-м годзе Аляксандр Лукашэнка ініцыяраваў наступную папраўку ў закон: калі дзяржаўная асоба палічыла, што праблема вырашана, усялякае перапіска з заяўнікам спыняецца. Такім чынам, адзначалі ўдзельнікі пікета, чыноўнікі фактычна пазбавіліся ад скаргаў тысяч людзей, якія абіваюць парогі дзяржаўных установаў.

Спачатку тыя, хто прыйшоў да Дома ўрада, сабраліся ў фае таго крыла будынка, дзе размешчаны парламент, але памочнікі кіраўніка Палаты прадстаўнікоў спачатку сказалі, што ён паехаў у Віцебск, потым — быццам у Гродна, а нарэшце было заяўлена, што ён вельмі заняты. Абураныя людзі выйшлі ў сквер на плошчы Незалежнасці і правялі кароткі несанкцыяваны пікет, разгарнуўшы некалькі плакатаў.

Адна з удзельніц пікета, Марыя Алфяровіч, ужо сем гадоў патрабуе дадатковай экспертызы ў справе забітага ў арміі сына. Сёння ёй чарговы раз адмовілі ў прыёме. У размове з журналістамі яна сказала: «Я, маці забітага салдата, звярталася да Лукашэнкі 400 разоў! У 96-м годзе была ў яго на асабістым прыёме. Ён дзеля мяне пальцам не варухнуў! Таму я — за любога іншага, але толькі не за Лукашэнку».

Генадзь БАРБАРЫЧ

ФІНАНСЫ

Банкиры ждут судного дня

8 августа под председательством Александра Лукашенко должно пройти совещание с банкирами Беларуси. Последнее мероприятие такого рода проводилось несколько лет назад. Нынешнее имеет особое значение, так как будет проводиться за месяц до президентских выборов. Банкиры ожидают очередных дополнительных поборов в пользу нынешней власти. По некоторым данным, А.Лукашенко собирается предъявить определенным банкирам материалы, свидетельствующие о финансовой поддержке ими некоторых оппозиционных структур и политиков. Вполне возможно, что прямо на совещании будут сделаны организационные выводы и публичные экзекуции. В это же время польские власти будут рассматривать вопрос о дальнейшей судьбе Леонида Волка – задержанного предпринимателя, гражданина Израиля, обвиняемого белорусскими властями в хищении валютного кредита.

Агентство «Ю.С.Ньюс» (www.yusnews.com)

БПСМ пагражае размаляваць сцены

Як пажаліліся журналістам на прэс-канферэнцыі прадстаўнікі Беларускага патрыятычнага саюза моладзі, зараз распачаўся «досыць сурёзны накат на арганізацыю», які яны звязваюць з надыходзячымі прэзідэнцкімі выбарамі ў краіне. «Мне наўцям інфармацыйныя атакі, якую разгарнулі многія так званыя незалежныя апазіцыйныя сродкі масавай інфармацыі ў адносінах да нашай арганізацыі... Матэрыялы асноўваюцца на нейкіх домыслах, не маючых пад сабой рэальных фактаў, і асноўная мэта ўсіх матэрыялаў – зняславіць БПСМ», — заявіў першы сакратар БПСМ Юрый Салаўёў. Але рэальны факт ёсць. Гэта дачасная агітацыя «за бацьку», за што БПСМ нават атрымаў папярэджанне ад Цэнтрвыбаркама.

Вялікае абурэнне прадстаўнікі БПСМ выказалі наконт размалявання сценаў будынкаў, дзе месцяцца тэрытарыяльныя структуры БПСМ, надпісамі «экстрэмісцкага» зместу, як то «Зубр» ці «Время убирать!». У адказ «патрыёты» пагражаюць размаляваць офісы Маладога Фронту і «Зубра» сваімі надпісамі. Пры гэтым Салаўёў сказаў, што сваім актывістам арганізацыя гэтага забараняць не будзе.

З 3 жніўня «патрыёты» пачалі рыхтаваць сваіх назіральнікаў за ходам прэзідэнцкіх выбараў. З жадання сканоміць уласныя грошы, яны звярнуліся ў КНГ АБСЕ з прапановай прафінансаваць правядзенне навучальных семінараў для 25 тысяч «патрыётаў-наглядальнікаў». Адказ з прапановай прыняць удзел у семінарах, якія праводзяцца для ўсіх маладзёжных арганізацыяў, іх не задаволіў.

Алена ЛАБАНАВА

ЭКАНОМІКА

Падатак на футра

42 індывідуальныя прадпрымальнікі, якія гандлююць на цэнтральным рынку Гомеля галаўнымі ўборамі з натуральнага футра, фактычна пазбаўляюцца свайго заробку.

Як паведаміла БелаПАН 6 жніўня старшыня савета прадпрымальнікаў рынку Надзея Комава, інспекцыя Дзяржаўнага падаткавага камітэта па Гомелі паведаміла, што з 1 жніўня стаўка адзінага падатку для дадзенай катэгорыі прадпрымальнікаў павялічылася з 35 да 110 еўра. Падставай для гэтага паслужыла растлумачэнне міністэрства гандлю аб тым, што галаўныя ўборы адносяцца да разраду адзення з натуральнага футра. «Такі падатак мы не ў стане заплаціць. Галаўныя ўборы мы шыем самі, купляючы футра ў зверагаспадарках», — паведаміла Надзея Комава.

6 жніўня Надзея Комава падала заяву з просьбай адмяніць рашэнне аб павелічэнні стаўкі падатку начальніку інспекцыі ДПК па Гомельскай вобласці Дзмітрыю Ждану. Да заявы старшыня савета прыклала растлумачэнне Гомельскага аддзялення Беларускай гандлёва-прамысловай палаты аб тым, што галаўныя ўборы — цалкам асобны падклас швейных вырабаў, які не ўваходзіць у паняцце «адзенне».

Ірына ШАНЦАВА

ЗАЯВА

Моладзь пратэстуе супраць рэпрэсіяў

17 зарэгістраваных і нефармальных маладзёжных арганізацыяў Беларусі зрабілі сумесную заяву што да рэпрэсіяў супраць палітычна актыўнай моладзі, якія разгарнуліся супраць моладзі апошнім часам з боку ўладаў. Як адзначаецца ў заяве, падпісанай Маладым Фронтам, «Зубрам», Маладой Грамадой, Задзіночаннем беларускіх студэнтаў, Асацыяцыямі маладых палітыкаў і прадпрымальнікаў, моладдзю АГП, ТБМ і прадстаўнікамі іншых аб'яднанняў, рэпрэсіі болей. Чым бліжэй прэзідэнцкія выбары.

Узгадваюцца пагром, учынены мінскай міліцыяй у офісе маладзёжнай кааліцыі – Маладзёжны Хрысціянскі Сацыяльны Саюз, «Моладзь АГП», БАМП, Маладыя Сацыял-дэмакраты, арышт на Дзень Незалежнасці некалькіх дзесяткаў «зубраўцаў», масавыя выклікі і допыты ў КДБ актывістаў Маладога Фронту.

У заяве гаворыцца, што «рэжым Лукашэнкі ўзмацняе рэпрэсіі, бо адчувае сваю слабасць». «Нягледзячы на ціск», моладзь збіраецца «працягваць сваю працу» і перакананая: «Мы пераможам!»

Кірэй МАНУЙЛА

Мясакамбінату прафсаюз непатрэбны?

На Магілёўскім мясакамбінаце зробленая спроба ліквідацыі прафсаюзнай арганізацыі. Па словах старшыні Магілёўскага абласнога аб'яднання прафсаюзаў Анатоля Любчанкі, заводская прафарганізацыя прадпрыемства ліквідуецца па ініцыятыве кіраўніцтва камбіната.

У прафсаюзную арганізацыю прадпрыемства ўваходзіць каля 1.200 чалавек. Дырэктар камбіната Міхаіл Хартоў спасылаецца на масавае напісанне заяваў работнікамі аб выхадзе з прафсаюза. Анатоль Любчанка не выключае магчымасці, што заявы маглі быць напісаныя пасля адпаведнай каманды адміністрацыі.

Цяпер абласное аб'яднанне рыхтуе на мясакамбінаце прафсаюзную канферэнцыю, на якой павінен вырашыцца лёс заводскай арганізацыі. Па словах А.Любчанкі, спробы скасаваць прафарганізацыі былі раней на Бабруйскім машынабудаўнічым і Магілёўскім металургічным заводах. Ён таксама не выключыў, што хутка з'явяцца і іншыя падобныя прыклады.

Канстанцін УВАРАЎ

АРЫШТ

Нават 15-гадовых — у міліцыю

У Зэльве на мінулым тыдні ў міліцыю былі дастаўленыя актывісты «Зубра» Яўген Скіба і Аляксандр Навумчык. Першаму з іх 15 гадоў, другому — 17. Маладзейшага патрымалі болей як 3,5 гадзіны, адпусцілі ў палове 12 ночы.

Хлопцы раздавалі каля дыскатэкі спецвыпуск газеты НАША СВАБОДА. Пры сабе яны мелі 23 паасобнікі. Міліцыянты папярэдзілі юных зуброўцаў, каб тыя «завязвалі».

Сяргей МАКСІМОВІЧ

Старая добрая паказуха

Непаўторнае сьвяточнае аблічча неўзабаве набудуць два райцэнтры Гомельшчыны — Сьветлагорск і Мазыр. У верасьні ў Мазыры пройдуць Лукашэнкавы «Дажынкі», а Сьветлагорск адзначыць сваё 40-годзьдзе.

Калі шчыра, мазыраны нэрвуюцца: каму прыемна трэці месяц запар назіраць узбуйленых асфальт. Шмат каму з гараджанаў не падабаецца, што надарма выдаткоўваюцца дзяржаўныя грошы: новы асфальт мяняюць на плітку. А вось для ўладаў кампанія акультурваньня гораду — справа гонару. Іх нават мала бянтэжыць, што на ўсіх мазырскіх прадпрыемствах месяцамі не выплочваюць заробку. Натуральна, гэтыя грошы ідуць на падрыхтоўку дажынкавых відовішчаў.

Таксама будаўнічы бум назіраецца й у Сьветлагорску. Па словах намесьніка старшыні гарвыканкаму Яўгена Ждановіча, да верасьня Сьветлагорск набудзе сапраўды сьвяточнае аблічча: адрэстаўруюць аўтобусны й чыгуначны вакзалы, забрукуюць пліткаю цэнтральны пляц, пашыраць і абновяць набярэжжы.

Усе гэтыя пэратварэньні фінансуюцца пераважна коштам прадпрыемстваў і прыватнікаў. Прыкладам, толькі ВА «Беларуснафта» вылучыла на гэтыя мэты 110 млн. руб. Амаль 5 млн. на навамі 44 шыльды коштам па $100 з назвамі вуліцаў выдзеліла абласная ўлада. Праўда, прачытаць, што на іх напісана, можна будзе толькі ўздзень, бо ў цёмную пару Сьветлагорск амаль не асьвятляецца. Аднак радуе тое, што назвы вуліцаў упершыню будуць напісаныя па-беларуску.

Анэля ШЧЫПАКОЎСКАЯ, Радыё «Рацыя»

Прэзідэнцтва ім толькі сніцца

Заканчэнне. Пачатак на стар.1

Былы першы кіраўнік прэзідэнцкай адміністрацыі Леанід Сініцын напачатку жніўня перадаў у ЦВК усе дакументы, неабходныя для ягонай рэгістрацыі кандыдатам у прэзідэнты: дэкларацыі аб даходах і маёмасці, аўтабіяграфію ды заяву аб згодзе балатавацца. Л.Сініцын лічыць, што ён мусіць працягнуць прэзідэнцкую барацьбу, бо сабраў і перадаў у ЦВК звыш 100 тысячаў подпісаў. Аднак, паводле ЦВК, Л.Сініцын здаў толькі 86 тысячаў подпісаў. «Па Сініцыну пытанне вырашанае канчаткова, бо мы 25 ліпеня прынялі канчатковае рашэнне па сабраных подпісах. У яго пададзена больш за 86 тысячаў, але, па яго словах, у сапраўднасці ён бачыў, трымаў у руках і раздаў членам ініцыятыўнае групы больш за 100 тысячаў з тым, каб яны передалі іх у тэрытарыяльныя камісіі. У выніку гэтыя людзі аказаліся непрыстойнымі і не данеслі подпісы да выбарчых камісіяў. Той запас, які ў яго застаўся, які ён пакінуў, забракаваў па нейкіх крытэрыях і не здаваў у тэрытарыяльныя камісіі, ён спрабаваў перадаць 25 ліпеня ў Цэнтральную камісію. Але па законе апошні тэрмін здачы падпісных лістоў – 20 ліпеня, працягнуць гэты тэрмін ніхто не мае права; а другое, лісты павінны здавацца ва ўстаноўлены тэрмін у тэрытарыяльныя камісіі, а не ў Цэнтральную камісію», — заявіў Мікалай Лазавік.

Леанід Сініцын мае права абскардзіць рашэнне ЦВК у Вярхоўны суд Беларусі. Але «Вярхоўны суд, мяркую, канстатуе факт, што мы кіраваліся строга законам і ніякага парушэння няма», — падкрэсліў сакратар ЦВК. Між тым, сам Л.Сініцын выказаў гатоўнасць сваё права працягваць прэзідэнцкую барацьбу нават у Канстытуцыйным судзе, а калі і КС не вырашыць праблему станоўча, то Л.Сініцын плануе ініцыяваць агульнанацыянальны рэферэндум.

Рыгор БУЯН

Пачынаюцца выплаты ахвярам

Сёння мусяць пачацца выплаты валютных кампенсацыяў ахвярам фашызму. Былыя вязні нямецкіх канцэнтрацыйных лагераў і гета, іншыя зняволеныя і прыгонныя рабочыя, у тым ліку непаўнагадовыя, якія падчас Другой сусветнай вайны апынуліся на тэрыторыі Германіі, атрымаюць кампенсацыі у памеры ад 5 да 15 тысяч нямецкіх марак. Як паведамілі прадстаўнікі Беларускага фонду «Узаемапаразуменне і прымірэнне», агульны памер выплатаў беларусам складзе 694 мільёны нямецкіх марак (больш за 300 мільёнаў долараў).

У першую чаргу кампенсацыі атрымаюць 10.000 былых вязняў канцлагераў і гета з асабліва жорсткім рэжымам утрымання, а таксама ахвяраў фашызму вельмі сталага ўзросту.

Кампенсацыйныя выплаты будуць ажыццяўляцца на падставе закона, прынятага бундэстагам Германіі 30 траўня. Закон зацвярджае выплату прыгонным рабочым і ахвярам фашызму ва ўсім свеце больш як 10 мільярдаў нямецкіх марак (4 мільярды 600 мільёнаў долараў). Нямецкі парламент ухваліў выплату гэтых грошай з сродкаў дзяржаўна-прамысловага фонду «Памяць, адказнасць і будучыня» пасля таго, як у ЗША былі адхіленыя апошнія індывідуальныя зыскі грамадзянаў да фірмаў Германіі.

Як нагадвае агенцтва БелаПАН, нямецкая кампенсацыя разлічаная на больш чым 150 тысяч былых беларускіх остарбайтэраў, чыя рабская праца выкарыстоўвалася «трэцім рэйхам» у 1939-1945 гадах. Усяго ж падчас Другой сусветнай вайны на тэрыторыю Германіі былі гвалтоўна вывезеныя больш за 400.000 беларускіх грамадзянаў, якія сталі вязнямі прымусовай працы.

На сёння запланаваная таксама ўрачыстая цырымонія з нагоды пачатку выплаты кампенсацыяў, якая мусіць адбыцца ў памяшканні беларускага фонду «Узаемапаразуменне і прымірэнне» з удзелам прадстаўнікоў нямецкага фонду «Памяць, адказнасць і будучыня».

Міхась КАРПОВІЧ

Паліўны крэдыт пад ураджай

Для забеспячэння ўборкі ўраджаю сельскагаспадарчым арганізацыям Беларусі будзе выдадзена 40 тысяч тонаў дызельнага паліва і 20 тысяч тонаў аўтамабільнага бензіну ў выглядзе таварнага крэдыту. Такое даручэнне Дзяржаўнаму камітэту па матэрыяльных рэзервах утрымліваецца ў пастанове, якая прынятая Саветам міністраў.

Водпуск нафтапрадуктаў будзе праведзены праз абласныя арганізацыі па матэрыяльна-тэхнічным забеспячэнні аграпрамысловага комплексу краіны. Калгасы і саўгасы павінны пакрыць кошт атрыманага дызпаліва і бензіну да 31 снежня 2001 года.

Гэты таварны крэдыт закліканы выправіць складанае становішча з забеспячэннем агракомплексу паліўнымі рэсурсамі падчас уборкі ўраджаю. Па звестках на канец чэрвеня, рэшткі дызельнага паліва ў гаспадарках рэспублікі былі на 22, а бензіну – на 32% менш за мінулагодні ўзровень.

Сяргей СНЕГІН

«Беларускі варыянт — Ганчарык»

Заканчэнне. Пачатак на стар.1

Літаральна падчас паседжання прэс-клуба кіраўнік перадвыбарнага штаба адзінага кандыдата Васіль Лявонаў перадаў Уладзіміру Ганчарыку запіску наступнага зместу: «Палкоўнік Алкаеў згодны з тым, каб Вы сёння пацвердзілі: рапарт напісаны Алкаевым уласнаручна».

Як вядома, былы начальнік СІЗА №1 палкоўнік Алег Алкаеў прахoдзіў па справе аб зніклення сведкам; ва ўласнаручным рапарце афіцэр заявіў, што напярэдадні знікненняў Ю.Захаранкі ды В.Ганчара з А.Красоўскім ён выдаваў расстрэльны пісталет, які выкарыстоўваецца для смяротнага пакарання, па патрабаванні тагачаснага міністра ўнутраных справаў Ю.Сівакова.

Высветлілася, што Васіль Лявонаў сам гутарыў па тэлефоне з А.Алкаевым, які і зрабіў такое прызнанне.

Уладзімір Ганчарык заявіў таксама: «Я думаю, трэба чакаць новых матэрыялаў. Яшчэ не толькі Алкаеў скажа. Ёсць людзі, якія маюць пачуццё грамадзянскай адказнасці за ўсё тое, што адбываецца. Ды і гонар афіцэра для іх – не пусты гук».

Кандыдат яшчэ раз падкрэсліў, што не мае рознагалосcяў з Сямёнам Домашам. «Днямі мы пацвердзілі, што мы захоўваем дамоўленасці. Яны заключаюцца ў наступным: у выпадку рэгістрацыі прэтэндэнта №1 усе астатнія здымаюцца і працуюць у адзіным штабе – і цяпер, і на будучыню. Да нас прыйшоў Міхаіл Марыніч, некалькі дзён таму – Аляксандр Ярашук, які разам з Міхаілам Чыгіром працуе па Мінскай вобласці. Зразумела, што канцэнтрацыя сілаў значна змяняе сітуацыю. Я буду рабіць усё, каб дамоўленасці не былі разбураныя», — заявіў У.Ганчарык.

Рыгор БУЯН

«Селектар» без сенсацыяў

Заканчэнне. Пачатак на стар.1

Гэтыя велізарныя сродкі будуць накіраваныя, перш за ўсё, на сацыяльныя патрэбы, на павышэнне, перш за ўсё, пенсіяў, зарплатаў, на мінімізацыю наступстваў чарнобыльскай катастрофы, на ўмацаванне здароўя насельніцтва і, самае галоўнае, — адукацыю і развіццё нашай моладзі», — заявіў учора А.Лукашэнка. Спрытнасць рук – і ніякага махлярства.

Але якім коштам былі дасягнутыя гэтыя поспехі ў аграрнай галіне? Як паведаміў падчас нарады міністр фінансаў Мікалай Корбут, за перыяд студзень-ліпень 2001 года ў сельскую гаспадарку было ўкінута з бюджэту 154 мільярды рублёў, за жнівень-верасень плануецца яшчэ дадаць 43 мільярды.

На селектарнай нарадзе было адзначана, што істотную дапамогу вёсцы аказалі кампаніі, якія займаюцца нафтай на беларускім рынку. Яны ахвяравалі амаль 25 тысяч тонаў саляркі, што складае амаль палову дзяржаўнага рэзерву гэтага віду паліва.

Цікава толькі, якім чынам гэтыя ахвяраванні збіраліся. Аляксандр Лукашэнка нават прысвяціў гэтай праблеме цэлы пасаж. Ён патрабаваў ад прэзідэнта канцэрна «Белнафтахім» Івана Бамбізы пракантраляваць, каб кожная нафтавая кампанія ахвяравала беларускім калгасам і саўгасам «хоць пяць тон саляркі – яны ад гэтага не збядняюць». Пажаданне ўтрымлівала і пагрозы: «Калі я да канца года пабачу, што нейкая кампанія працуе на рынку, якая не падтрымала сялянаў, – крыўдуйце на сябе!»

Такіма чынам, просьба дапамагчы сялу куды больш нагадвае дзяржаўны рэкэт. Тым больш, што кожная юрыдычная асоба, што працуе ў Беларусі, ужо сплачвае падаткі ў бюджэт і абсалютна не абавязаная выконваць дадатковыя ўмовы, якія час ад часу прыдумвае сабе кіраўнік дзяржавы. Патрабаванні дадатковага фінансавання калгасаў, заводаў, прэзідэнцкай адміністрацыі, як і ахвяраванняў у бандыцкі «абшчак», з'яўляюцца абсалютна незаконнымі і ў цывілізаванай краіне сталіся б прадметам асобнага пракурорскага расследавання.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Элита и президентские выборы

В рамках проекта «Беларусь: перспективы в XXI веке» в июле 2001 г. НИСЭПИ провел опрос лидеров общественного мнения и экспертов в количестве 65 человек (полисимейкеров, бизнесменов, аналитиков и руководителей СМИ), примерно поровну представляющих государственные и негосударственные структуры. Предлагаем Вам комментарии к наиболее интересным и важным результатам. В большинстве случаев позиции «нет ответа» и «затрудняюсь» исключены.

Результаты опроса показывают, что подавляющее большинство лидеров, независимо от представляемых структур, не хотят, чтобы А. Лукашенко был президентом страны еще один срок. Однако, как можно заметить, наблюдается некоторая тенденция к сокращению сторонников данного мнения и незначительного роста его противников, причем не только в государственном секторе. Связано это, по нашему мнению, с тем, что, во-первых, некоторая часть элиты все более разочаровывается в реальных фигурах, которые противостоят А.Лукашенко. А, во-вторых, нельзя исключать, что в предверии выборов власти разными путями ведут подкуп чиновничества, например, путем увеличения заработков и т.п.

За два месяца резко вырос открытый рейтинг С.Домаша и В.Гончарика. Причем рост рейтинга наблюдается как в государственном, так и негосударственном секторах. И хотя в рейтинге претендентов появилась новая кандидатура М.Маринича, это незначительно повлияло на расстановку сил в оппозиционном лагере. На наш взгляд, это результат формирования коалиции демократических кандидатов, который мы прогнозировали ранее.

Окончание на стр.6

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «ХОТЕЛИ БЫ ВЫ, ЧТОБЫ А.ЛУКАШЕНКО БЫЛ ПРЕЗИДЕНТОМ СТРАНЫ ЕЩЕ ОДИН СРОК?», %

Вариант ответа	Все опрошенные			Работники госсектора			Работники негоссектора		
	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01
Нет	91.4	87.5	81.5	77.8	71.0	64.3	100.0	98.0	94.6
Да	4.3	7.5	9.2	11.1	19.4	17.9	–	–	2.7

ДИНАМИКА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «ЕСЛИ БЫ ЗАВТРА СОСТОЯЛИСЬ ВЫБОРЫ ПРЕЗИДЕНТА БЕЛАРУСИ, ЗА КОГО БЫ ВЫ ПРОГОЛОСОВАЛИ?», % (ОТКРЫТЫЙ ВОПРОС)

Вариант ответа*	Все опрошенные			Работники госсектора			Работники негоссектора		
	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01
С.Домаш	15.9	18.8	29.5	3.7	6.5	10.7	23.8	26.5	43.3
В.Гончарик	7.2	10.0	16.9	3.7	16.1	25.0	9.5	6.1	10.8
М.Маринич	–	–	12.3	–	–	17.9	–	–	8.1
А.Лукашенко	1.4	7.5	7.7	3.7	19.4	17.9	–	–	–
М.Чигирь	10.1	23.8	6.2	11.1	22.6	–	9.5	24.5	10.8
А.Ярошук	4.3	–	4.6	3.7	–	3.6	4.8–	–	5.4
Л.Калугин	–	–	1.5	–	–	3.6	–	–	–

* Включены лишь те, кто упомянут в последнем опросе

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «КАК ВЫ ОТНОСИТЕСЬ К КАЖДОМУ ИЗ ПЕРЕЧИСЛЕННЫХ НИЖЕ ПОЛИТИКОВ?», %

Политик	Все опрошенные		Работники госсектора		Работники негоссектора	
	Положительно	Отрицательно	Полож.	Отриц.	Полож.	Отриц.
В.Гончарик	87.7	10.8	85.7	10.7	89.2	10.8
М.Чигирь	80.0	15.4	64.3	25.0	91.9	8.1
С.Домаш	76.9	9.3	60.7	10.7	89.2	8.1
М.Маринич	72.3	9.2	85.7	–	62.1	16.2
А.Ярошук	58.4	15.3	46.5	10.7	67.6	18.9
П.Козловский	55.3	18.4	35.7	21.5	70.3	16.2
А.Лукашенко	13.9	81.5	28.5	60.7	2.7	97.3
С.Гайдукевич	4.6	83.0	3.6	78.6	5.4	86.5

ВРЕМЯ ВЫБИРАТЬ! 9 СЕНТЯБРЯ

BELARUS

Мы выбираем не президента, а избавление от нищеты, невежества, тупости, воровства и хамства.

Андрей САННИКОВ, дипломат

Русская карательная система

Министр здравоохранения Чеченской республики Ичкерия, доктор Умар Ханбиев, сам прошедший через страшное Чернокозово, а впоследствии, как врач, обследовавший тысячи искалеченных в фильтрационных лагерях людей, делает вывод, что методология пыток, применяемых российскими военными по отношению к этническим чеченцам, разработана в спецлабораториях российских спецслужб.

КОНЦЕНТРАЦИОННЫЕ ЛАГЕРЯ

Для всеобъемлющего представления масштабов жестокости русских в Чечне нужно понять, что это отнюдь не результат действий каких-то неуправляемых группировок. Это государственная модель, которая управляется, контролируется и поощряется верховной Российской властью. Цель очевидна — уничтожение государственности Чечни и геноцид народа. Сами руководители России выражаются более завуалировано: «Окончательное решение Чеченского вопроса».

Одним из факторов, на которых зиждется российская карательная система, являются концентрационные лагеря, именуемые в России «фильтрационными пунктами».

Они были созданы 12 декабря 1994 г. указанием МВД России № 247, якобы для «установления личности и проверки причастности лиц, задержанных в зоне боевых действий». Кроме того, в тех российских тюрьмах (в глубине России), куда этапируются незаконно задержанные чеченцы, для них созданы специальные отделы. В

каждой воинской части МО, МВД, ФСБ и ГРУ, расположенной на территории республики, имеются свои «частные» концентрационные мини-лагеря.

Из обильной информации, которая просачивается из российских карательных структур, стало известно, что Москва спустила секретную директиву Путина: «уничтожать 80% узников-чеченцев, а остальных превращать в инвалидов». По наблюдениям жителей Чечни, русские убивают в первую очередь образованных, физически здоровых и приятной внешности людей. Одна из сельских жительниц однажды заявила прямо в телевизионную камеру: «В живых оставляют косых, кривых и дебильных».

Нелишне вспомнить слова из интервью В.Степашина газете «Коммерсант». На вопрос: «Возможно ли решить чеченскую проблему силовым путем?» он ответил: «Да. Если сначала уничтожить все мужское население, а потом и женское...». На вопрос: «Насколько это реально?» он ответил: «Генералы говорят, что это возможно».

Целенаправленно уничтожается всё то, что связано с чеченской государственностью. Преследуются, похищаются или физически уничтожаются представители властных структур ЧРИ. Целенаправленно разрушаются мечети. Под видом борьбы с «ваххабитами», идёт преследование и уничтожение чеченцев по религиозному признаку. Уничтожаются религиозные деятели, отказавшиеся сотрудничать с российскими спецслужбами. Физически уничтожается чеченская творческая и научная интеллигенция, — писатели, художники, артисты, учёные. Полностью разрушена вся экономическая инфраструктура Ичкерии. Геноцид налицо, его не видит только тот, кто не хочет видеть, причём геноцид во всех его формах.

По данным правительства ЧРИ, в фильтрационных концлагерях РФ с начала этой войны уничтожено более 40 тыс. мирных чеченскимх граждан. Подчёркиваю: это только те, кто был уничтожен непосредственно в концлагерях, а мирные жители, погибшие под бомбами и артобстрелами, а также застреленные во время «зачисток», в это число не входят. Более 20 тыс. человек, задержанных при различных обстоятельствах, бесследно исчезло. Примерно такое же количество узников (20 тыс.) томятся сегодня в концлагерях, подвергаемые пыткам и бессудным убийствам.

Как бывший узник концлагеря, я сам на себе испытал русские пытки. К тому же, как врач, я постоянно сталкиваюсь с проблемами здоровья бывших узников концлагерей. Судя по изощрённости и технической продуманности пыток, которым их там подвергали, становится ясно, что пытки эти — не плод больного воображения одиночек-садистов. Пытки разработаны в спецлабораториях российских спецслужб. А тот факт, что в разных концлагерях в деталях повторяются одни и те же пыточные методы, наводит на мысль о том, что в каждом лагере должны быть типовые инструкции или в крайнем случае работать прикомандированные из Москвы «заплечных дел» специалисты. Превращение людей в калек поставлено у русских на научную основу.

На основе анализа проведённых мной исследований я составил перечень типичных пыток, применяемых в фильтрационных лагерях. Я классифицировал их как психические пытки — массовые и индивидуальные и физические пытки — также массовые и индивидуальные.

ПСИХИЧЕСКИЕ ПЫТКИ

Пытка «Мнимый расстрел»

Это испытание проходит почти каждый узник, и мне хорошо известно, что испытывают при такой пытке. Я пережил колоссальный стресс, не соизмеримый с тем, что переживает человек, оказавшийся под бомбами или на минном поле. Появляется ощущение полной беззащитности и безысходности. В какой-то момент вдруг прерывается осознание происходящего, и, хотя ты отчетливо видишь все, что происходит, адекватная реакция утрачена. Человек теряет чувство страха...

Тогда я решил: как только прозвучит выстрел, крикну громко: «Аллаху Акбар!». В этом проявилась не то что храбрость моя или набожность... Это было подсознательное сопротивление агрессии, осознание, что это мое единственное оружие в тот момент.

От такого стресса человек избавляется долго и трудно. И о смерти рассуждаешь уже не как о чём-то страшном. Смерть представляется, как спасательный круг в океане ужасов нечеловеческой жестокости русской карательной политики.

Пытка «Звуковые раздражители»

В концлагерях, особенно ночью, можно слышать дикие душераздирающие крики истязаемых жертв. На узников это действует очень удручающе. Истощённые, ослабленные пытками люди рисуют в своём воображении страшные картины самых разнообразных пыток, о которых они пока ещё ничего не знают, но которые, как им начинает казаться, им обязательно предстоит испытать. Страх заползает в души, обостряется восприятие ситуации, в которой они оказались, они перестают спать.

Пытки, унижающие достоинство человека

В Чернокозово арестованного заставляли ползти с одного конца коридора в другой, чтобы, лежа на животе на полу, громко отрапортовать поджидающему его там российскому солдату: «Товарищ сержант! Такой-то, такой-то «приполз по вашему приказанию!». И многие чеченские парни погибали на месте, отказываясь участвовать в этом спектакле. Существует много свидетельств сексуального насилия над узниками-мужчинами. Редко кто выживает после этого. Такие издевательства часто заканчиваются самоубийством, что очень не характерно для чеченской ментальности. Те же, кто выживает, говорят, что силу им придавали мысли о мести. И действительно, теперь их единственная цель на всю оставшуюся жизнь — мстить, мстить, мстить!

Пытка «Принудительное присутствие на пытках»

Бывшие узники концлагерей всегда сильно волнуются, когда рассказывают о пытках других, проходящих на их глазах. Мне это понятно. В феврале 2000 г. русские повезли нас в Девкар-Эвла (Толстов-Юрт) и по дороге начали выбрасывать из автобусов раненых. Большинство были с ампутированными конечностями (подорвавшиеся на минах), многим мы ещё не успели оказать хирургическую помощь. Их били сапогами прямо по культям рук и ног! Душераздирающие крики! Когда стали избивать меня, я уже ничего не чувствовал. В ушах стояли отчаянные крики этих несчастных, перед глазами мелькали их искажённые лица...

Словесные пытки

Словесные пытки оказывает на человека сильное психологическое воздействие, не меньшее, чем другие психологические пытки. Угрозы убийства; скрупулёзное описание в деталях той пытки, в результате которой, как объясняют узнику, он будет умерщвлён; оскорбления, унижающие как достоинство нации, так и достоинство конкретного человека; нецензурная брань — всё это сильно действует на психику узника.

Почти все бывшие заключённые фильтрационных лагерей отмечали низкую культуру и нравственную деградацию своих палачей. Это, пожалуй, единственные положительные эмоции, которые узники уносят с собой из этого ада.

Массовая психическая пытка «Зачистка»

Сегодня вся Чечня, как выразилась Елена Бонэр, — это большой концентрационный лагерь. Каждый житель Чечни, от новорожденного до глубокого старика — узники этого концлагеря, систематически подвергаемые в массовом порядке психической пытке, так называемой «зачистке». Под предлогом проверки документов русские заходят в селение и начинается открытое мародёрство и избиение мирных жителей, включая стариков и детей. Оканчивается это всегда задержанием, по меньшей мере, нескольких ни в чём не повинных молодых людей, обречённых, если их не убьют сразу, на ад фильтрационных лагерей.

Хронические стрессы ежедневно уносят жизни десятков, а иногда и сотен мирных граждан, погибающих от инфаркта сердца и инсульта головного мозга. Отсутствие всякой медицинской помощи множит количество этих жертв. За последние два года в Чечню не завозили никаких психотропных препаратов. И это сейчас в условиях постоянных массовых посттравматических расстройств!

ФИЗИЧЕСКИЕ ПЫТКИ

Пытка электротоком

Подавляющее большинство узников концлагерей проходит через эту пытку. Чтобы усилить боль, электроды прикрепляются к самым чувствительным местам — половые органы, уши, нос, затылок, подмышечная область. Есть свидетельства избирательного воздействия током на отдельный человеческий орган с целью его разрушения, например, на предстательную железу. Я как врач вначале отказывался верить этому. Однако, осмотрев немало пациентов, бывших узников концлагерей, убедился, что это не сказки. По свидетельствам этих жертв, один из специально изготовленных электродов вводится в прямую кишку, а другой прикрепляется к половым органам. Когда дают ток, сразу возникает невыносимая боль внизу живота. После этой пытки у человека начинается расстройство мочеиспускания, хронические боли в промежности и пояснице, а при медицинском обследовании выявляется полное разрушение предстательной железы. Разработать такой метод, на мой взгляд, мог только высококвалифицированный специалист, что говорит о лабораторном происхождении этой пытки.

Пытка «Ласточка»

Это одна из наиболее распространенных пыток. Ноги и руки связываются между собой на спине. Узника подвешивают вниз лицом, и продолжается это часами. Появляются сильнейшие, невыносимые боли в суставах. Впоследствии жертва такой пытки ещё очень долго ощущает сильные боли в суставах, причём ощущение такое, будто бы это произошло с ним вчера.

Пытка «Противогаз»

Узника сажают на прибитый к полу стул. Под стулом связывают между собой наручниками руки и ноги. После этого на голову надевают противогаз и закрывают дыхательную трубку. Начиная задыхаться, человек предпринимает отчаянные попытки освободить руки, чем и наносит себе сильные травмы. По словам жертв, чувство боли исчезает, в голове ощущается мощное давление, кажется, что глаза медленно вылезают из глазниц...

Пытка «Кормление»

В течение нескольких дней отобраным для этой пытки заключённым не дают ни пить, ни есть. Затем обессиленным от голода и пыток им плоскогубцами в кровь раздавливают языки и, угрожая дубинками, заставляют есть горячую пересоленную и переперченную баланду.

Пытка «Волчьи клыки»

Узника привязывают к стулу, в рот в виде удила для лошади вставляют деревяшку и напильником начитают пилить зубы. Проделывая это, военные издевательски объясняют жертве, что они отпиливают у неё «волчьи клыки».

Пытка «Круглый стол»

Узников в наручниках сажают за деревянный стол лицом друг к другу. Затем каждому вытягивают язык и гвоздем прибивают его к краю стола. Вся лагерная команда собирается лицезреть это «зрелище», называя его «Чеченским круглым столом».

ПЫТКИ, НАПРАВЛЕННЫЕ НА ЛИШЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА ЕГО РЕПРОДУКЦИОННЫХ ФУНКЦИЙ

Вот одно из многочисленных свидетельств. Зима. Чернокозово. Камера с бетонным полом, который покрыт толстым слоем льда. До гола раздетых молодых людей заводят в эту камеру и дубинками заставляют сесть на лед. Пытка длится несколько часов. Результат? Воспалительные процессы тазовых органов при отсутствии лечения приводят к необратимым процессам и инвалидности.

В концлагерях применяются и более жестокие пытки: травматическая ампутация пальцев и конечностей, выкалывание глаз, переломы костей и позвоночника, вскрытие живота с вываливанием наружу кишечника, отрезание языка, ушей и половых органов, разрушение печени, селезенки и почек специальными отработанными ударами. Ходят упорные слухи и об изъятии и продаже органов узников концлагерей для трансплантации.

Нам известны случаи испытания на заключённых концлагерей новых отравляющих веществ, попросту говоря, ядов. После смерти эти несчастные подвергаются патологоанатомическому вскрытию (мы не раз наталкивались на такие трупы), и внутренние органы изымаются для лабораторных исследований. Есть основание полагать, что на Северном Кавказе для этих целей используются лаборатории Дагестанского и Северо-Осетинского медицинских институтов.

Когда я был в США, я беседовал на эту тему с очень известным в этой области экспертом доктором Кеном Алибек. Он рассказал, что Америка располагает информацией о том, что испытание препаратов химического и бактериологического оружия в СССР проводилось на пациентах психических клиник, и добавил, что было бы наивно полагать, что русские не проделают тоже самое над узниками фильтрационных лагерей. Изучив предоставленные чеченскими специалистами материалы, доктор Алибек и ряд других американских экспертов пришли к заключению, что в эту чеченскую войну в Чечне на мирном населении испытывались препараты биологического и химического оружия.

Совершенно очевидно, что с приходом к власти Путина в России начала зарождаться одна из форм неофашизма.

ГИА Чеченпресс, 23 июля 2001 г.

ВРЕМЯ УБИРАТЬ!

Элита и президентские выборы

Окончание.
Начало на стр.3

Однако если лидеры из госструктур отдали предпочтение В.Гончарику, то из негосструктур – С.Домашу. Данное обстоятельство, несмотря на участие в коалиции, отражает имеющееся противоречие между указанными претендентами и их сторонниками, которое потенциально может привести к расколу демократического электората и, в итоге, к поражению на выборах.

Что касается иных членов коалиции, то лидерское мнение достаточно четко уловило высокий негативный рейтинг М.Чигиря, в результате чего он с первого места опустился на пятое и выбыл из борьбы. Не упоминались в открытом рейтинге и двое других членов коалиции – С.Калякин и П.Козловский, которые также выпали из числа претендентов.

Наблюдается тенденция роста поддержки А.Лукашенко лидерами из госструктур, хотя общий ее уровень достаточно невелик (каждый шестой из опрошенных), что может свидетельствовать об их неуверенности в силах демократов из-за наличия упомянутых противоречий. Что касается иных претендентов, то их поддержка незначительна.

В целом динамика открытого рейтинга подтвердила наше предположение о том, что лидерский список основных претендентов на президентский пост окончательно стабилизировался. И попытка М.Маринича вклиниться в список претендентов от демократических сил, окончившаяся неудачей, не повлияла на его состав. Между прочим, эту акцию М.Маринича можно рассматривать как попытку расколоть демократическую оппозицию, то есть как игру в пользу А.Лукашенко. Если же М.Маринич добросовестно заблуждался в отношении своих шансов и объективной роли, то это лишь характеризует аналитические способности как его самого, так и членов его команды. Правда, есть и третий вариант, состоящий в том, что ключевые фигуры его команды сознательно вводили его в заблуждение. Тот факт, что он все же примкнул к коалиции, что может ее усилить, дает основания считать первый вариант ничтожным.

Аналогичное распределение основных претендентов показывает и закрытый рейтинг: и фавориты те же, и их ранжировка та же (сравнение с январскими результатами сделано в целях корректности, поскольку в апрельском и майском опросах закрытый рейтинг определялся из вопроса в альтернативной постановке). Разница с открытым рейтингом лишь в том, что абсолютные значения показателей у всех фигурантов немного выше, что вполне объяснимо.

Лидеры мнений независимо от представляемых структур весьма положительно относятся ко всем претендентам демократической ориентации. Первое место с большим отрывом занимает В.Гончарик (87.7%). Далее расположились выбывший из борьбы М.Чигирь (80.0%) и С.Домаш (76.9%). По уровню отрицательного отношения лидирует М.Маринич (9.2%), далее – С.Домаш (9.3%) и В.Гончарик (10.8). При этом в отношении С.Домаша и М.Маринича многие еще не определились, тогда как в отношении В.Гончарика таковых почти нет.

Можно также заметить, что лидеры весьма негативно относятся к С.Гайдукевичу, который пока сохраняет шансы продолжать борьбу за президентский пост. Что касается иных участников президентской гонки, то положительное отношение лидеров имели лишь те из них, кто придерживается демократической ориентации (члены коалиции плюс М.Маринич и А.Ярошук). К остальным у лидеров преобладает негативное отношение либо отсутствие какого-либо мнения.

Как полагают лидеры, наилучшие перспективы попасть во второй тур, если, конечно, он состоится, имеют А. Лукашенко (75.4%), В. Гончарик (63.1%) и С. Домаш (46.2%). Если судить по мнению лидеров, коалиция правильно определила единого кандидата демократической оппозиции, сделав выбор в пользу В.Гончарика. Причем это мнение всех лидеров, независимо от представляемых структур. Этот вывод подтверждается также данными таблицы, в которой представлено мнение лидеров в отношении возможных вариантов второго тура президентских выборов. Как можно заметить, и здесь лидеры предпочитают В. — Гончарика, которому отдали голоса 78.5% опрошенных, тогда как С. Домашу – только 70.8%. Характерно, что данный расклад сохраняется вне зависимости от представляемых секторов.

Две трети лидеров хотели бы видеть президентом страны кого-либо из коалиции демократических кандидатов. В наибольшей степени этого мнения придерживаются лидеры из негосударственных структур (83.8%). В государственных же организациях лидеры в одинаковой степени (по 35.7% голосов) предпочли бы как члена коалиции, так и другого кандидата, в качестве которого вероятнее всего предполагался М.Маринич.

И, наконец, лишь 21.4% лидеров из госсектора на посту президента хотят видеть А. Лукашенко. В негоссекторе таковые отсутствуют.

Имеется еще одна важная проблема, которая во многом омрачает перспективы президентской кампании для демократической оппозиции. Это проблема доверия к результатам выборов. Четверо из пяти лидеров уверены, что предстоящие выборы не будут свободными и справедливыми. В негосударственных структурах таковых еще больше. В государственных же так считают только трое из пяти. И хотя это тоже достаточно много, однако тенденция роста доверия результатам будущих выборов среди тех, от многих из которых они зависят, вызывает определенную озабоченность.

Таким образом, прогноз лидеров в отношении президентских выборов для широкой демократической коалиции достаточно оптимистичен. Однако реализация возможностей во многом зависит от того, насколько удастся кандидатам-демократам В.Гончарику и С.Домашу соблюсти достигнутые «пятеркой» договоренности. Как показывает практика, процесс формирования пятерки был достаточно сложным и противоречивым, однако он завершился положительно. Еще труднее будет происходить объединение команд выбывших из борьбы членов «пятерки» для работы на единого кандидата. Но более важно для победы на выборах – объединение электората всех демократических кандидатов. Без этого ни о какой победе нельзя даже мечтать.

НИСЭПИ

ДИНАМИКА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «ЕСЛИ БЫ ВАМ СЕГОДНЯ ПРИШЛОСЬ ВЫБИРАТЬ ПРЕЗИДЕНТА БЕЛАРУСИ ТОЛЬКО ИЗ СЛЕДУЮЩИХ ДВУХ ПОЛИТИКОВ, ЗА КОГО БЫ ВЫ ПРОГОЛОСОВАЛИ?», %

Вариант ответа	Все опрошенные			Работники госсектора			Работники негоссектора		
	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01
А.Лукашенко – В.Гончарик									
За А.Лукашенко	5.8	7.5	10.8	14.8	19.4	25.0	–	–	–
За В.Гончарика	78.3	76.3	78.5	63.0	54.8	60.7	88.1	89.8	91.9
Против обоих	5.8	12.5	3.1	3.7	19.4	–	7.11	8.2	5.4
А.Лукашенко – М.Маринич									
За А.Лукашенко	–*	–*	3.1	–*	–*	7.1	–*	–*	–
За М.Маринич	–*	–*	76.9	–*	–*	75.0	–*	–*	78.4
Против обоих	–*	–*	6.2	–*	–*	–	–*	–*	10.8
А. Лукашенко – М. Чигирь									
За А.Лукашенко	5.8	7.5	7.7	14.8	19.4	17.9	–	–	–
За М.Чигиря	78.3	80.0	73.8	59.3	71.0	50.0	90.4	85.8	91.9
Против обоих	8.7	7.5	7.7	14.8	6.4	10.7	4.8	8.2	5.4
А.Лукашенко – С.Домаш									
За А.Лукашенко	5.8	7.5	10.8	14.8	19.4	25.0	–	–	–
За С.Домаша	69.6	72.5	70.8	48.1	51.6	50.0	83.3	85.8	86.5
Против обоих	13.0	16.3	6.2	18.6	22.6	–	9.5	12.2	10.8

* *Данная пара в указанном опросе не предлагалась*

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «КОГО БЫ ВЫ ХОТЕЛИ ВИДЕТЬ НА ПОСТУ ПРЕЗИДЕНТА БЕЛАРУСИ?», %

Вариант ответа	Все опрошенные	Работники госсектора	Работники негоссектора
Одного из коалиции пятерых демократических кандидатов	63.1	35.7	83.8
Другого кандидата	23.1	35.7	13.5
А.Лукашенко	9.2	21.4	–

ДИНАМИКА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «КАК ВЫ ДУМАЕТЕ, БУДУТ ЛИ СВОБОДНЫМИ И СПРАВЕДЛИВЫМИ ВЫБОРЫ ПРЕЗИДЕНТА БЕЛАРУСИ В 2001 ГОДУ?», %

Вариант ответа	Все опрошенные			Работники госсектора			Работники негоссектора		
	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01	04.01	05.01	07.01
Нет	85.6	82.4	80.0	74.1	67.8	60.7	92.9	91.8	94.6
Да	7.2	6.3	10.8	18.5	16.1	25.0	–	--	–

ДИНАМИКА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «ЗА КОГО ИЗ ПЕРЕЧИСЛЕННЫХ НИЖЕ ПОЛИТИКОВ ВЫ ГОТОВЫ ПРОГОЛОСОВАТЬ НА ПРЕЗИДЕНТСКИХ ВЫБОРАХ?», % (ЗАКРЫТЫЙ ВОПРОС)

Вариант ответа	Все опрошенные		Работники госсектора		Работники негоссектора	
	01.01	07.01	01.01	07.01	01.01	07.01
С.Домаш	21.6	32.3	3.3	10.7	34.1	48.6
В.Гончарик	18.9	23.1	26.7	32.1	13.6	16.2
М.Маринич	–*	12.3	–*	14.3	–*	10.8
А.Лукашенко	4.1	10.8	10.0	25.0	–	–
М.Чигирь	14.9	6.2	13.3	–	15.9	10.8
А.Ярошук	5.4	4.6	3.3	3.6	6.8	5.4
Л.Калугин	–*	1.5	–*	3.6	–*	–
П.Козловский	4.1	1.5	–	–	6.8	2.7

* *В списке отсутствовал*

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ОТВЕТОВ НА ВОПРОС: «КТО ИЗ ПЕРЕЧИСЛЕННЫХ НИЖЕ ПОЛИТИКОВ ИМЕЕТ НАИБОЛЬШИЕ ШАНСЫ ПОПАСТЬ ВО ВТОРОЙ ТУР ПРЕЗИДЕНТСКИХ ВЫБОРОВ?», %

Вариант ответа	Все опрошенные	Работники госсектора	Работники негоссектора
А.Лукашенко	75.4	89.3	64.9
В.Гончарик	63.1	67.9	59.5
С.Домаш	46.2	32.1	56.8
М.Маринич	30.8	35.7	27.0
М.Чигирь	27.7	25.0	29.7
Л.Синицин	7.7	10.7	5.4
П.Козловский	4.6	–	8.1
С.Гайдукевич	1.5	3.6	–
Ю.Даньков	1.5	–	2.7
Л.Калугин	1.5	–	2.7
С.Калякин	1.5	–	2.7
З.Позняк	1.5	3.6	–
А.Ярошук	1.5	3.6	–

Веданне вашых правоў – абарона вашага выбару!

Калі вы хочаце, каб ваш голас на выбарах быў улічаны і сапраўды паўплываў на вашу будучыню, карысна ведаць наступнае:

Вы маеце права прагаласаваць на працягу 5 дзён да выбараў. Датэрміновае галасаванне павінна адбывацца толькі ў памяшканні ўчастковай камісіі. Бюлетэнь апускаецца толькі ў апячатаную скрыню для галасавання.

Ведайце: ніхто не мае права прымушаць вас браць удзел у датэрміновым галасаванні!

Грамадзянская ініцыятыва «Незалежнае назіранне» раіць вам – **галасуйце ў дзень выбараў! Гэта перашкодзіць падтасаваць вынікі выбараў.**

Памятайце, што асобы, якія перашкаджаюць вашаму свабоднаму выбару, нясуць адказнасць па законе Рэспублікі Беларусь.

Калі вы сутыкнуліся з парушэннем вашых правоў, вы можаце падаць скаргу ў выбарчую камісію, суд, пракуратуру ці паведаміць пра парушэнне незалежнаму назіральніку.

Кантакты:
г.Мінск: тэл. (017) 213-43-52
Брэсцкая вобласць: тэл. (0162) 26-65-69
Віцебская вобласць: тэл. (0212) 37-36-09
Гомельская вобласць: тэл. (0232) 55-93-71, (02342) 4-58-91
Гродзенская вобласць: тэл. (0152) 39-93-87
Магілёўская вобласць: тэл. (0222) 25-84-00
Мінская вобласць: (017) 221-60-55, 258-78-14

Тэатраў у Беларусі стане болей

«Мёртвы сезон» тэатральных вакацыяў – час падсумоўваць, як у нас любяць тэатр і як ён маецца. Якраз гэтым у ліпені займалася калегія міністэрства культуры Беларусі.

Фота Ул.ШЛАПАКА

Найбольшым пазітывам у аналізе стану тэатральнай дзейнасці 2000 года стала неблагая запаўняльнасць залаў. Прыкладам, у лідэраў па гэтым паказчыку Нацыянальнага тэатра імя Горкага яна складае 89%, Гомельскім драматычным тэатры – 88%, Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы – 87%, у тэатры імя Якуба Коласа ў Віцебску – 79%. Для параўнання, у 1997 годзе Купалаўскі тэатр запаўняў залу ўсяго на 52%. Тэндэнцыя да павелічэння залавай запаўняльнасці тлумачыцца збольшага тым, што апошнімі гадамі належным чынам наладзіліся паказы спектакляў для сельскага жыхарства і насельніцтва ў зонах радыяцыйнага забруджання. Летась беларускімі драматычнымі і лялечнымі тэатрамі, якіх усяго ў краіне налічваецца 27, там было дадзена адпаведна 100 і 74 спектаклі. Сёлета, дарэчы, плануецца ўдвая болей. Квіткі на спектаклі ў правінцыі прадаюцца са зніжкамі, а ў «чарнобыльскай зоне» і наогул уваход на іх наогул задарма.

За мінулы (не тэатральны, каляндарны) год у рэпертуары беларускіх тэатраў з'явілася 75 новых спектакляў. У 2001 годзе, са словаў начальніка аддзела тэатраў мінкульта Вадзіма Дапкюнаса, «будзе не меней». У 1999 годзе была 71 прэм'ера. Летась усяго 9 новых п'есаў было пастаўлена на дзяржзаказ, пазалетась – было 12, іншымі гадамі – наогул па 20. Рэч у недастатковым фінансаванні. Як даводзіць В.Дапкюнас, «казначэйствам фінансуецца 30% ад агульнага каштарысу выдаткаў на пастаноўку спектакляў».

Рэпертуар нашых драматычных і лялечных тэатраў на 61% складаюць п'есы аўтараў блізкага і далёкага замежжа, 15% – сусветная класіка, 24% прыпадае на творы беларускай драматургіі. Разам з тым з году ў год змяншаецца колькасць спектакляў, што граюцца беларускай мовай. Калі ў 1995 годзе іх было амаль палова – 49%, то ў 2000 годзе – толькі 37%.

На мінкультаўскай калегіі была ўхваленая адмысловая праграма «Прыярытэтныя напрамкі развіцця тэатральнай справы ў Беларусі», распрацаваная да 2005 года. Яна прыйшла на змену вычарпаўшай тэрмін выканання папярэдняй праграме развіцця беларускага тэатра ў 1989-2000 гадах. Між іншым, за гэты час у краіне створана 7 новых тэатраў. Што да канцэпцыі тэатральнай справы на чарговы перыяд, то паводле яе да 2005 года ў шэрагу малых гарадоў мусяць паўстаць яшчэ некалькі тэатраў. Плануецца, мельпаменаўскія ўстановы з'явяцца ў Барысаве, Баранавічах, Лідзе, Пінску, Полацку. Апрача таго, чакаецца прыняцце «Закона аб тэатрах і тэатральнай дзейнасці», прадугледжваецца стварэнне спецыяльнага часопіса тэатральна-мастацкай крытыкі і арганізацыя пры тэатрах творчых майстэрняў і лабараторыяў нацыянальнай драматургіі.

Ёсць у тэатральным жыцці Беларусі і блізкія перспектывы. Да 21 лістапада, даты юбілею, тэатр імя Якуба Коласа павінен займець статус «нацыянальнага», які з драмтэатраў маюць пакуль толькі два – Купалаўскі і Горкаўскі. 11-15 верасня ў Брэсце пройдзе традыцыйны фестываль «Белая вежа» з удзелам тэатраў з 12 краінаў свету, якія пакажуць агулам 18 спектакляў (дарэчы, гэты фестываль займеў нядаўна ўласную старонку ў інтэрнэце). У верасні ж у Глыбокім будзе святкавацца 140-годдзе з дня нараджэння Ігната Буйніцкага. 5-7 кастрычніка ў Гродне адбудзецца фестываль творчай моладзі «Надзея», а 22-25 лістапада ў Бабруйску – фестываль беларускай драматургіі.

А з наступнага года яшчэ адзін фестываль «прапішацца» ў сталіцы, якая дагэтуль не мае анідводнага тэатральнага фэсту. Праводзіцца ён будзе не зусім у традыцыйнай форме: на працягу месяца ці нават двух удзельнікі фестывалю будуць прыязджаць у Мінск на чарзе прыкладна на тыдзень. Атрымаюцца своеасаблівыя фестывальныя гастролі ці, наадварот, гастрольны фестываль. Мяркуецца, што першым разам у 2002 годзе ў беларускую сталіцу завітаюць вядомыя тэатры з памежных краінаў. Такія, як МХАТ, тэатр імя Лесі Украінкі, кракаўскі «Стары тэатр». Далей геаграфія абавязкова будзе пашырацца. Хутчэй за ўсё гэты фестываль будзе праходзіць улетку, калі вольнымі застаюцца сцэны мінскіх тэатраў, якія на вакацыях ці на гастролях. Будзе выкарыстоўвацца таксама сцэна Палаца Рэспублікі.

Што да тэатральных будынкаў, то бліжэйшым часам другі паверх будзе надбудаваны ў сталічным тэатры лялек, а тэатру «Дзе-Я?» перададуць кінатэатр «Радзіма».

Кірыла ПАЗЬНЯК

Дзеля захавання Лошыцы

Маладзёжнае грамадскае аб'яднанне «Гісторыка» мае намер правесці чарговую сваю акцыю па захаванні гістарычна-культурнай спадчыны. 12 жніўня яно праводзіць суботнік у Лошыцкім сядзібна-паркавым комплексе. Ён будзе працягам праведзенай 8 ліпеня аналагічнай акцыі ў гэтых мясцінах.

Як распавялі ў прэс-службе «Гісторыкі», праграма суботніка прадугледжвае прыборку тэрыторыі Лошыцы, што прылягае да тамтэйшае капліцы. Па сканчэнні гэтых работаў запланавана правядзенне экскурсіі па парку і паэтычная вечарына, прысвечаная 91-ым угодкам з дня нараджэння Ларысы Геніюш. Тых, хто не супраць папрацаваць дзеля захавання Лошыцкага парку, запрашаюць сустрэцца ў 11.30 каля яго ўваходу, а аматараў паэзіі і турыстаў – адпаведна а 15-ай і 18-ай гадзінах каля сядзібы.

Кірыла ПАЗЬНЯК

Таньчы і выбірай

А 18-ай гадзіне ў парку Чалюскінцаў 9 жніўня пры падтрымцы БМАgroup адбудзецца прэзентацыя беларускага «Turbo-mixer»а, зборніка рознастылёвай музыкі. Пра падрабязнасці праекта распавядае намеснік кіраўніка БМАgroup Сяргей Сахараў.

— Як з'явілася сама ідэя стварэння кампакт-дыску беларускі «Turbo-mixer»?

— З гады два таму Беларуская музычная альтэрнатыва абвяцала ў хуткім часе выхад зборніка беларускай танцавальнай музыкі. Першая такая спроба была 14 лютага, калі выйшаў рэліз «Мore кахання», куды ўвайшлі больш-менш танцавальныя кампазіцыі, і прэзентацыя трэцяй часткі «Вольныя танцы», на прэс-канферэнцыі якой мы павядамілі пра нашае супрацоўніцтва з «Бульба-рэкардз», што займала тады належную нішу. У выніку чаго з'явіўся альбом *«Turbo-mixer»*. Яго менеджэрам выступіў разам з БМАgroup былы менеджэр «Бульба-рэкардз» Раман Арлоў. Я выступіў піар-менеджэрам.

— Чым «Turbo-mixer» адрозніваецца ад астатніх зборнікаў, рэлізаў, якія выдаваліся на беларускі рынак на працягу двух апошніх гадоў?

— Па-першае, тое, што тут змешчаныя як рок-хіты, поп-хіты, так і хіп-хопавыя хіты. На маю думку, гэта вельмі станоўчы фактар, бо ідзе доказ стварэння беларускай нацыянальнай маскультуры, г.зв. мэйнстрым, для якога стылі з'яўляюцца менш важнымі, цікавая менавіта музыка і як яна ўспрымаецца масамі. Мы ставілі задачу максімальна беларусізаваць гэты зборнік (атрымалася зрабіць прыкладна 70 адсоткаў беларускамоўнай музыкі, 30– рускамоўнай і ангельскамоўнай), бо ўсё, што рабілася раней у поп-музыцы, збольшага было рускамоўным.

— Хто ўдзельнічаў у стварэнні гэтага зборніка?

— Прадзюсеры з Нямеччыны, Турцыі, Латвіі. Найбольшая дапамога сыходзіла ад нямецкіх прадзюсераў, якія былі зацікаўленыя некаторымі трэкамі, яны проста давалі кансультацыі. У выніку трэкі, што ўвайшлі ў *«Turbo-mixer»*, будуць выходзіць і на Захадзе, і на Усходзе. Вялікі ўнёсак у стварэнне альбома быў укладзены Маладой Грамадой. Ужо вядуцца актыўныя перамовы з расійскім, нямецкім і латвійскім бакамі, каб і там выдаць гэты рэліз у бліжэйшы час.

— Ці плануецца працяг беларускага «Turbo-mixer»?

— Вядома, больш таго, яны будуць пастаяннымі, як рэлізы «Вольныя танцы», «Бульба-рэкардз», «Бульба-хіт». Сапраўды з'явілася вялікая аўдыторыя слухачоў, якім даспадобы добрая танцавальная музыка менавіта беларускай вытворчасці. Плануецца таксама выданне цалкам беларускамоўнага хіп-хоп-рэлізу. Што да тых фанаў, якія звыкліся з місіяй БМА як выдаўца альтэрнатыўнай музыкі, то ў бліжэйшы час рыхтуецца зборнік «10 гадоў — 10 хітоў», у стварэнні якога, дарэчы, могуць паўдзельнічаць слухачы. Прапануецца вызначыць тыя дзесяць рок-хітоў на працягу 1991-2001 гг., якія, на думку нашых слухачоў, былі характэрныя для кожнага года. Бонус-трэкам будзе ісці г.зв. хіт нашай незалежнасці. Калі ёсць цікавасць, можна скідваць свае прапановы на пэйджэр (211-85-85 аб.БМА) альбо на e-mail (office@dyjaryush.ovg.by (to10-10).

— Ці прымяркоўваецца выхад альбома да пэўнага мерапрыемства ў верасні, бо прэзентуецца «Turbo-tixer» 9 жніўня, роўна за месяц да выбараў?

— Так, зборнік будзе выдадзены ў межах мабілізацыйнай кампаніі «Выбірай». Мы такім чынам заклікаем моладзь не напружвацца вельмі палітычнымі праблемамі, а проста выбраць таго прэтэндэнта, які даспадобы. Такім чынам выбраць свой далейшы лёс.

Гутарыла Ірына ТОЎСЦІК

Мір – палацам, вайна – хацінам?

Я не прыхільнік колішняй магутнай у бязглуздасці КПСС. Але, далібог, пры камуністах, трасца на іх, усё было неяк працей. Ніхто з партыйных бонзаў не рыў зямлю ў працоўных шчыраваннях, але і не абяцаў залішняга, калі і хлусіў – дык не ў вочы. Ад узроўню рэспубліканскага да ўзроўню раённага. І ў беларускіх мястэчках наменклатурнае нахабства «народных слуг» не надта муліла простаму мешчаніну. Так, першыя сакратары партыйных райкамаў у магазінных чэргах не нудзіліся. Так, партыйныя інструктары цягнулі як маглі з бяздоннай дзяржаўнай кішэні! Але цішком, крадком, уночы і не больш, чым належала па рангу. Прынцып дэмакратычнага цэнтралізму захоўвалі строга. Кралі і пры гэтым, так бы мовіць, не забываліся чырванець, памятаючы пра тое, што «партыя – розум, гонар і сумленне эпохі».

Што мы маем зараз, спадары? А дакладней, хто мае нас? Тыя ж партыйныя ў мінулым наменклатуршчыкі. Але новага эвалюцыйнага ўзроўню, новай лукашэнкаўскай генерацыі. Перафарбаваныя ў чырвона-зялёнае камаі, малафеевы, таразевічы. О, як яны набынялі за апошнія гады ўладай! Як расправілі плечы і ўзнялі галовы! Улада і ўпэўненасць – абсалютныя. А найпершая льгота любога «вертыкальшчыка» – уседазволенасць.

Лукашэнка (палымяны камуніст да самага спіннога мозга, да самых каранёў не вельмі густых валасоў) свята спавядуе партыйна-статутны прынцып памянёнага ўжо дэмакратычнага цэнтралізму: калі паслугач-чынавенец свята падпарадкоўваецца яму – адзінаму носьбіту Праўды, крыштальна «чэснаму» ППРБ, на народных руках і пры агульных шчаслівых авацыях узнесенаму на беларускі трон, то гэтаму вернаму паслугачу-прыкарытніку дазволена літаральна ўсё. І ніякай гаворкі пра сумленне, пра гонар, а тым больш пра розум. Калі ты зацяты «вертыкальшчык» і прыслугоўваеш Лукашэнку (падтрымліваеш, прапагандуеш і ўмацоўваеш ягоную штодзённую хлусню) – то на табе, шалапутны нябога, індульгенцыю коштам у трыццаць манет на бясконцае і ўежнае існаванне.

І што вы, браткі-беларусы, думаеце! Служаць, ліжаць, прагінаюцца, выстройваючыся пры гэтым у бясконцыя чэргі. Чыноўнікі, апаратчыкі, вайскоўцы, міліцыянты. У іх таксама ёсць дзеці. Яны таксама хочуць урваць кавалак шчасця (хоць на тыдзень, хоць на месяц!) пад пякельным сонцам бязлітаснага лукашэнкаўскага чалавекалюбства.

Як пазнаць, як знайсці «вертыкальшчыка»? Ніякіх праблемаў! У любым беларускім мястэчку, у любой вёсачцы ён – як дурань на гары. Самы высокі катэдж, самая шыкоўная іншамарка – ягоныя. У вачах – агонь непрымірымасці да апазіцыі, падазронасці і недавер да народа, хваравіты бляск рашучасці закідаць усіх незразумелым валавым унутраным прадуктам. У душы і сэрцы – імя Лукашэнкі, які ўзамен на безагляднаю вернасць даў ім тое, чаго не магла даць кампартыя – поўную бяспакаранасць у дзеяннях пад сцягамі лукашызму...

Вось яны, дакладныя прыкметы неміласэрнай лукашэнкаўскай эры. Раённы цэнтр Дрыбін, што на Магілёўшчыне. Дробны і непрыкметны. Такіх на Беларусі – процьма. За аўтастанцыяй, побач з тутэйшым рынкам, месціцца трохпавярховы шыкоўны будынак. Аздобленая па апошнім слове архітэктуры: шклопакеты, металачарапіца. Грунтоўныя жалезныя вароты, праз якія снуючы міліцыянцкія «ўазікі». Зразумела і пабочнаму: тут усур'ёз і надоўга атабарыліся «народныя слугі» – міліцыянты, якіх са шчодрай далоні прыкормлівае Лукашэнка. Адгадайце з першага разу: на каго працуюць тыя слугі? А праз дарогу – карпусы райбальніцы. Кантраст жудасны – еўрарамонтам тут і не пахне. І знутры – спрэс нішчымніца: на вокнах у палатах няма фіранак, месцаў для хворых, як заўжды, не хапае, бальнічныя ложкі стаяць у калідорах. Дык ці дбае Лукашэнка пра народ, калі міліцыянты на Беларусі ледзь не праз адзінага – пузатыя і чырвонатварыя, а безуладныя і беспасадныя беларусы выміраюць на вачах?

Але не зайздрошчу «вертыкальшчыкам». Па маснічцы ходзяць. Любы пракол, любая памылка, хоць дробнае адхіленне ад генеральнай лукашэнкаўскай лініі – і няма пасады. А ўслед за ёй, натуральна, – прывілеяў з ільготамі. Узамен – у лепшым выпадку, апала, у горшым – краты. Ды бог з ёй, пасадай – жывым бы застаца. Кіраваў калісьці Веткаўскім райвыканкамам спадар Воінаў. Быў у фаворы. Малады, энергічны, вопытны. І катэдж меў, і машыну прэстыжную. Але штосьці раптам не заладзілася ў стасунках з прэзідэнтам. Замест фавору – нечаканы начны вобыск. За знойдзеныя даляры і незарэгістраваную паляўнічую зброю – краты. Але лаўкачстаршыня ад пакарання хітрыкамі ўхіліўся дый знік немаведама куды. Дзе ён, спадары?

За ўладу мы плацім страхам. За абсалютную ўладу – страхам абсалютным і ўсепаглынаючым. Асабісты страх за ўтульнае крэсла прымушае «вертыкальшчыкаў» трымаць у страху і падначаленых. Так і доўжыцца зараз на Беларусі: на рэспубліканскіх нарадах Лукашэнка змешвае з брудам міністраў, тыя ў сваю чаргу прымушаюць чырванець адласных «вертыкальшчыкаў», а тыя – раённых. Пад умелым кіраўніцтвам Лукашэнкі нацыя з'ядае сама сябе. Дык ці будзе гэтаму скон?!

Час ідзе – гісторыя паўтараецца. Знікаюць дыктатары – застаюцца іх заўзятыя прыхільнікі, застаецца настальгія па льготах, шчодрай кармушцы і ўседазволенасці. У музеі рэвалюцыі партыйныя ветэраны-маразматыкі не намоляцца на прастрэлены палітончык правадыра ўсіх жабракоў свету. Артадаксальныя сталіністы з састарэлым дыягназам веры ў цвёрдую руку, заплямленую крывёй, утвараюць хадж у грузінскі Горы, каб хоць вокам глянуць на працэнькі фрэнч вусатага шкодніка-людажэра. Маўляў, як сціпла жылі правадыры! Усе свае сілы самаахвярна аддавалі народу! Ва ўсенародна абранага Лукашэнкі за душой – таксама анічагенька. Машыны, вілы, шыкоўныя пінжакі і гальштукі – не свае, дзяржаўныя. Свайго – ні кала, ні двара. Розум, сумленне і гонар раз і назаўжды абменены на абсалютную ўладу. Абсалютную, але не бясконцую. Аднак, не сумуйце, прыхільнікі хлусні, інтэграцыі і барацьбы з нацыяналізмам, ППРБ застанецца ў гісторыі хаця б таму, што ён – першы прэзідэнт. Хоць і нязграбны блінком, але першы. Не, вуліцу ці пляц ягоным імем не назавуць (ці ж вінаваты ў чым вуліца ці пляц!). А вось музейчык на Шклоўшчыне, відаць, зрганізуюць. Беларусы ж хутка забываюцца на зло. І нашы дзеці павядуць туды нашых унукаў: «Вось, маўляў, па віне гэтага вусатага Беларусь была адсунутая на дзесяткі гадоў узад». Далібог, час ужо пра экспанаты паклапаціцца. Паламаюць тут музейшчыкі галовы. Сапраўды, што ж нагадае спадкаемцам пра былую веліч першага, але няўдалага?! Хіба толькі безразмерныя спартовыя трусы?

Алесь ГАРКАЧ

Конан-Дойль не писал «Собаку Баскервилей»

Детектив известного британского писателя Артура Конан-Дойля «Собака Баскервилей», опубликованный впервые сто лет назад в журнале «Стрэнд мэгэзин», привлек большое внимание читателей, что заставило писателя создать целый цикл рассказов о сыщике Шерлоке Холмсе и его верном помощнике докторе Ватсоне.

Однако, по версии британского историка Роджера Гаррика-Стила, А.Конан-Дойль не писал этого детектива, а украл его у своего друга.

Как заявил Р.Гаррик-Стил в интервью телерадиокомпании Би-Би-Си, истинным автором «Собаки Баскервилей» был Бертрам Флетчер Робинсон. Более того, историк фактически обвинил А.Конан-Дойля в том, что тот уговорил жену Ф.Робинсона, бывшую любовницей писателя, отравить истинного автора детектива. По мнению ученого, писатель и его сообщница воспользовались настойкой опия, симптомы после приема которой похожи на брюшной тиф. Именно эта болезнь и была официальной причиной смерти Ф.Робертсона.

Поклонники Шерлока Холмса и обоих писателей резко выступили против новой скандальной теории, признавая одновременно, что роль Ф.Робертсона в создании самого известного из рассказов про сыщика явно недооценена. Именно он поведал А.Конан-Дойлю историю про продавшего дьяволу душу помещика, которого утащили в ад громадные собаки.

А.Конан-Дойль и Ф.Робертсон даже планировали написать эту историю вместе. Литературоведы пока так и не выяснили, почему автором стал только А.Конан-Дойль, а его друг удостоился только письменной благодарности в первом издании детектива.

США готовятся к розыгрышу *Greencard-2003*

США объявили о начале подготовки к розыгрышу очередной визовой лотереи *Greencard*, сообщает kommersant.ru.

В лотерее будут участвовать заявки, поступившие с полудня 2 октября до полудня 1 ноября 2001 года в федеральный консульский центр в штате Кентукки. Письмо-заявку необходимо послать по почте, иначе оно будет считаться недействительным. Каждому письму присваивается номер, который вносится в компьютер, и машина случайным образом выбирает кандидатов на получение визы.

Федеральная программа «Визы для иммигрантов разных национальностей» проводится с конца 80-х годов. Ее цель — выровнять национальный состав страны за счет государств, иммиграция из которых не превышает 50 тысяч человек в год.

Таким образом, граждане Канады, Китая, Колумбии, Доминиканской Республики, Сальвадора, Гаити, Индии, Ямайки, Мексики, Пакистана, Филиппин, Южной Кореи, Великобритании и Вьетнама, откуда ежегодно иммигрируют в США гораздо больше 50 тысяч человек, не смогут принять участие в конкурсе.

Для остальных стран установлена квота в 7 процентов от ежегодно выдаваемых 55 тысяч виз.

О приматах и людях

Всего только 1% различия в структуре ДНК отделяет людей от их ближайших ныне живущих родственников -- шимпанзе. Авторы проекта «Человекообразные приматы» утверждают, что поскольку различие между людьми и человекообразными приматами (шимпанзе, карликовыми шимпанзе, гориллами и орангутангами) столь незначительно, то на человекообразных приматов должны распространяться основные права человека. Проект ставит целью добиться от ООН принятия декларации о правах человекообразных обезьян, после чего станет невозможным проведение исследований на них.

Фота Ул.ШЛАПАКА

Сторонники проекта «человекообразные приматы» указывают на физиологическое сходство между человекообразными обезьянами, не относящимися к человеческому роду, и нами: они утверждают, что эти человекообразные обезьяны обладают самосознанием. И вследствие этого, якобы, человекообразные приматы в неволе должны испытывать страдания, аналогичные страданиям, которые испытывают люди.

И это не абстрактные дебаты. В одних только США 1.600 шимпанзе задействовано в биомедицинских исследованиях и являются главным инструментом в изучении нескольких болезней. Вероятно, наиболее важным примером является болезнь печени. Исследования, проведенные на шимпанзе, привели к разработке вакцины от гепатита В. Почти половина населения земли находится под угрозой заражения этим вирусом. Шимпанзе также сыграли главную роль в изучении гепатита С.

Но гепатит только возглавляет список. Другим примером является СПИД, так как единственный отличный от человека биологический вид, который может быть ВИЧ-инфицирован — это шимпанзе. Шимпанзе также помогают ученым вести сражение с другими болезнями, включая губчатый энцефалит («коровье бешенство»), малярию, кистозный фиброз и эмфизему. По причине их близости нам, человекообразные обезьяны подходят для исследований нескольких болезней, доставляющих страдания людям. Однако, несмотря на наличие этого сходства, разве нельзя с этической точки зрения оправдать биомедицинские эксперименты?

Одна из причин, позволяющих так думать, основана на идее о том, что разум у человекообразных приматов подобен нашему, потому что некоторые из животных были обучены языку жестов. Но тридцать лет исследований способности шимпанзе и карликовых шимпанзе к общению с помощью жестов продемонстрировали только несколько убедительных примеров чего-то похожего на человеческий язык. Во всех этих исследованиях словарный запас животных развивался медленно и никогда не превышал пару сотен знаков (около двух недель работы для здорового двухлетнего ребенка). Шимпанзе смогли научиться произносить только одно-два слова, да и то в редких случаях – таким образом, обсуждение наличия грамматических и синтаксических навыков у обезьян можно считать притянутым за уши.

Более свежие отчеты, утверждающие о наличии у приматов грамматических навыков, относятся к карликовому шимпанзе по кличке Канзи, и в них голословно утверждается, что его лингвистические способности превосходят способности, выявленные у шимпанзе в более ранних исследованиях по языку жестов. Решающее испытание на проверку того, как Канзи понимает структуру предложения, заключалось в том, что его просили отреагировать на инструкцию типа «пожалуйста, принеси соломинку». И действительно, Канзи поднимает соломинку. Но хотя грамматика и передала точное значение тестового предложения, обстоятельства также могли сделать требуемое действие очевидным (например, что Канзи знает, к чему относятся слова *принести* и *соломинка*.). В конце концов, шимпанзе может принести соломинку, но соломинка не может принести шимпанзе.

Следующий ряд свидетельств в пользу наличия самосознания у человекообразных приматов проистекает из так называемых опытов с зеркалами. Пока испытуемое животное находится под анестезией, экспериментатор наносит на его лоб или ухо отметку с помощью красителя, не имеющего запаха и вкуса. После того как животное просыпается, ему показывают зеркало. Сможет ли живое существо распознать, что пятно краски находится у него на лице? Ответ будет да, если животное прикасается к окрашенному месту чаще, когда перед ним находится зеркало, чем когда зеркала нет.

В данный момент общепризнано, что шимпанзе, гиббоны и орангутанги могут узнавать себя в зеркале. Большинство других видов животных (включая рыб, кошек, собак, слонов и попугаев) или совсем не реагируют на свое отражение в зеркале, или реагируют так, как будто это отражение другого животного. Проблема с опытами по самоузнаванию в зеркалах заключается не в их результатах – действительно, некоторые человекообразные обезьяны узнают себя в зеркалах, – а в интерпретации этих результатов.

Зачем самоузнавание приравнивать к самосознанию? Хотя некоторые люди (например, слепые) не могут узнать себя в зеркалах, никто ведь не предлагает считать, что они не имеют самосознания. У детей, страдающих аутизмом, способность к самосознанию существенно снижена. В то же самое время они развивают способность, позволяющую им узнавать себя в зеркалах так же часто, как нормальные дети. Таким образом, опыты по узнаванию себя в зеркалах могут дать какую-то информацию о том, как животные видят свои тела, но они ничего не говорят об их самосознании.

Окончательный набор свидетельств в пользу наличия самосознания у человекообразных приматов получен из экспериментов по так называемому «когнитивному перспективному взятию». Шимпанзе наблюдает, как тренер кладет еду в одну из четырех чашек. Шимпанзе знает, что там стоят чашки, но не может видеть, в какую из них положили еду. Затем второй тренер, который также наблюдал, куда кладут еду (*знающий*), указывает на чашку, в которой она находится. Третий тренер, который не видел, куда положили еду (*угадывающий*), указывает на другую чашку. Шимпанзе – или ребенок – которые осознают, что у других есть разум, могут легко понять, что один из тренеров знает, где спрятана еда, а другой — нет. Таким образом, этот индивидуум, для того чтобы получить пищу, должен выбрать чашку, на которую указал «знающий» тренер.

В конце концов, шимпанзе смогли научиться выбирать чашку с едой, но потребовалось провести сотни тренировок, чтобы они накопили опыт, позволяющий им последовательно делать правильный выбор. Это образец медленного обучения, скорее всего, аналогичен тем методам, которыми любое животное может научиться тому, где можно найти пищу; но он не позволяет прийти к заключению, что животное рассматривает тренеров как людей, обладающих разумом.

В проведенных в последнее время экспериментах шимпанзе предлагался выбор – выпрашивать еду у человека, который может видеть различные продукты, или у человека с завязанными глазами. К удивлению экспериментаторов, вначале шимпанзе не делали различия между тем тренером, который мог видеть пищу, и тем, который не мог. И только накопив достаточно опыта, они смогли научиться, что выпрашивать еду следует только у человека с незавязанными глазами. Они не показали никакого спонтанного понимания того факта, что неспособность видеть делает человека неспособным давать пищу.

Есть очень мало фактов, свидетельствующих в пользу того, что обезьяны осознают наличие разума у других, и еще меньше свидетельств того, что они осознают свои собственные мысли. Хотя ДНК человекообразных обезьян отличается от нашего всего на один процент, их психология совершенно не такая, как наша. У них нет нашей способности к самосознанию, и, таким образом, на них не должны распространяться права человека.

Клив Д. Л. Винн
Project Syndicate

СПОРТ

Хто пратрымаецца даўжэй?

Заўтра тры футбольныя клубы краіны пачнуць барацьбу ў розыгрышы Кубка УЕФА. БАТЭ, бабруйская «Белшына», салігорскі «Шахцёр» у першых матчах кваліфікацыйнага раунда сустрэнуцца адпаведна з дынамаўцамі Тбілісі, славацкім «Ружомберакам» і балгарскім ЦСКА. Гарнякі прымаюць армейцаў дома, і гульню можна будзе паглядзець у прамой трансляцыі па тэлебачанні.

Звычайна беларускія калектывы завяршалі сваё «заваяванне» футбольнай Еўропы задоўга да рашаючых паядынкаў, выбываючы амаль у самым пачатку спаборніцтваў. У гэтым сезоне такую «марку», на жаль, падтрымалі мазырская «Славія» і мінскае «Дынама», якія, выступаючы ў іншых еўракубках, таксама даволі хутка прайгралі больш моцным сапернікам. Прычынаў тут, як кажуць, воз і маленькая цялежка, але на адной патрэбна неяк засяродзіць увагу. Кожны год нашы клубы, проста кажучы, прадаюць за мяжу самых перспектыўных гульцоў. Можна зразумець кіраўніцтва таго ж сталічнага «Дынама», якое ўкладае ў каманду вялізарныя грошы і хоча, бізнес ёсць бізнес, як мага хутчэй вярнуць іх, ды яшчэ з «наварам», але аддаваць таго ж Ледзянёва, Чумачэнку, Храпкоўскага ды іншых ў, прабачце, нейкія «заштатныя» ізраільскія клубы, якіх мінчане, дарэчы, абыгрываюць, не зусім зразумела. Хто ж тады дапаможа вызначыцца ў нацыянальным першынстве, каб, дарэчы, па выніках, зноў трапіць у міжнародны турнір? Даходзіць да смешнага. Аддалі вратара Афанасенку ў Брэст, а потым дазаявілі ў свой склад новага галкіпера, прабачце, «старога» Сацункевіча, які доўгі час працуе трэнерам у тых жа «блакітна-белых» (?) Прадае сваіх футбалістаў БАТЭ, «Славія», пры першай магчымасці зрабіў бы гэтак кожны...

Ідуць грошы, якія, канешне, патрэбныя клубу, але штогод паказчыкі выступленняў за мяжой становяцца ўсё горш, таму што некаму гуляць. Вось і не вельмі спяшаецца на стадыён глядач, для якога быццам бы існуе футбол, пустуюць трыбуны. Здаецца, кожны працуе сам на сябе ці на сваю кішэнь...

А мы, па-ранейшаму, цярпліва чакаем поспехаў ад нашых футбалістаў.

Уладзімір ДАЎЖЭНКА

Галоўны рэдактар **Павел ЖУК**

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец — рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічным РУП «Чырвоная звязда»
220073, г. Мінск, Першы загарадны завулак, 3. Заказ №1744 Нумар падпісаны ў друк 7/08/2001 (15:00) Наклад — 9.410